

การสัมมนาวิชาการประจำปี 2545

เรื่อง

เผชิญความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์

กลุ่มที่ 5

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล

ผลกระทบของกฎระเบียบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
(*The Impacts of Regulatory Burden on SMEs in Thailand*)

โดย

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์

เกรียงไกร วีระฤทธิพันธ์

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ร่วมจัดโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กระทรวงพาณิชย์

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

และ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สารบัญ

หน้า

Executive Summary	vii
บทนำ	1
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือการขึ้นทะเบียน.....	5
พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	5
พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	8
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 1247-1273)	9
พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตโรงงาน	12
พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511	16
พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. 2530.....	18
พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2542.....	18
พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2542.....	21
พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เฉพาะ	24
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีอากรและการรายงาน.....	24
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533.....	24
พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475	28
พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510	29
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469.....	30
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการประกอบธุรกิจ	33
พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542	33
พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521	33
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	36
กฎระเบียบที่ให้สิทธิประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ	37
พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520	37
พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514.....	40
พระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534	41
พระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2502.....	43
สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	45
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	46
บรรณานุกรม.....	49

สารบัญตารางและภาพ

หน้า

ตารางที่ 1	กฎหมายที่ศึกษา โดยแยกตามลักษณะผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ	2
ตารางที่ 2	ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	4
ตารางที่ 3	เวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ของ 2 กรณีศึกษา	6
ตารางที่ 4	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจดทะเบียนพาณิชย์ของกรณีศึกษา.....	7
ตารางที่ 5	เวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด	9
ตารางที่ 6	เวลาและค่าใช้จ่ายของกรณีศึกษาที่ใช้ในการเลิกบริษัท.....	11
ตารางที่ 7	เวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการขออนุญาตตั้งโรงงานของกรณีศึกษา	13
ตารางที่ 8	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขออนุญาตตั้งโรงงานของแต่ละกรณีศึกษา ...	15
ตารางที่ 9	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการต่ออายุใบอนุญาตรายปีของแต่ละกรณีศึกษา.....	15
ตารางที่ 10	เวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นขอเครื่องหมายรับรอง มอก.ของ 2 กรณีศึกษา	17
ตารางที่ 11	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายในการยื่นขอเครื่องหมาย มอก.ของแต่ละกรณีศึกษา	17
ตารางที่ 12	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	20
ตารางที่ 13	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายในการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละกรณีศึกษา	21
ตารางที่ 14	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการขอรับสิทธิบัตรของ 2 กรณีศึกษา	22
ตารางที่ 15	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการขอรับสิทธิบัตรในกรณีต่างๆ.....	23
ตารางที่ 16	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การบัญชี ประมวลรัษฎากร พ.ร.บ.เงินทดแทน และ พ.ร.บ.ประกันสังคม.....	26
ตารางที่ 17	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การบัญชี ประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติเงินทดแทน และพระราชบัญญัติประกันสังคมของกลุ่มกรณีศึกษา	27
ตารางที่ 18	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับเสียค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน	28
ตารางที่ 19	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของ SMEs ในแต่ละกรณีศึกษา.....	28
ตารางที่ 20	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีป้าย	29
ตารางที่ 21	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีป้ายของ SMEs ในแต่ละกรณีศึกษา	29
ตารางที่ 22	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าหนึ่งเที่ยวผ่านศุลกากร.....	31
ตารางที่ 23	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าหนึ่งเที่ยวผ่านศุลกากร ของแต่ละกรณี.....	32
ตารางที่ 24	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว	34
ตารางที่ 25	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวไร้ทักษะ.....	35
ตารางที่ 26	สรุปค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของแต่ละกรณีศึกษา38	
ตารางที่ 27	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์	39
ตารางที่ 28	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์การลงทุนในกรณีศึกษา	40

ตารางที่ 29	ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเครื่องจักร	40
ตารางที่ 30	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของ สวทช.	42
ตารางที่ 31	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการการยื่นขอสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำของ IFCT	44
ตารางที่ 32	สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขอสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำของ IFCT ของ กรณีศึกษา	44
ตารางที่ 33	ดัชนีภาระทางกฎหมายของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือการจดทะเบียน.....	45
ตารางที่ 34	เวลาทั้งหมดที่ใช้ในการขอใบอนุญาตหรือจดทะเบียน	46
ตารางที่ 35	ดัชนีภาระทางกฎหมายของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษี หรือการรายงาน	46
ตารางที่ 36	สรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายของ SMEs และแนวทางแก้ไข	50
ภาพที่ 1	ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐ	3
ภาพที่ 2	ขั้นตอนการเลิกบริษัทจำกัด	10
ภาพที่ 3	ขั้นตอนการยื่นขอใบอนุญาตตั้งโรงงาน	13
ภาพที่ 4	ขั้นตอนการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	19
ภาพที่ 5	ขั้นตอนการยื่นขอสิทธิบัตร	21
ภาพที่ 6	เวลาที่ใช้ในการจดสิทธิบัตรตั้งแต่เริ่มยื่นขอจนได้รับสิทธิบัตร.....	23
ภาพที่ 7	ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าผ่านกรมศุลกากร.....	30
ภาพที่ 8	ขั้นตอนการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว.....	34
ภาพที่ 9	ขั้นตอนขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานไร้ทักษะต่างด้าว	35
ภาพที่ 10	ขั้นตอนการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์การลงทุน	39
ภาพที่ 11	เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการขอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของ สวทช.	41

The Impacts of Regulatory Burden on SMEs in Thailand*

*Somkiat Tangkitvanich and
Kriengkrai Veerarittiphan**

Executive Summary

Laws and regulations can have significant impacts on the performance of businesses. Among those heavily affected by laws and regulations are small-and-medium sized enterprises (SMEs), which are key agents for growth, employment, technological changes and innovation. While some laws and regulations may be deliberately enacted to promote SMEs, most are likely to have negative effects on them due to a number of reasons:

- SMEs are generally less equipped to deal with problems arising from laws and regulations since they have less capacity than larger firms to cope with the complexities of regulatory procedures. For SMEs, absorption of management time to comply with laws and regulations implies that scarce managerial resources cannot be used for managing the operations of the enterprise.
- Due to its “fixed-cost” nature, the burden of regulation is relatively larger for SMEs than for large firms. In other words, administrative costs entailed in compliance of laws and regulations tend to have a disproportionate effect on small firms.
- SMEs are more likely to be hampered by laws and regulations because their strength stems from their flexibility. As a result, laws and regulations that inhibit flexibility are particularly detrimental to SMEs.

The objective of this study is to assess the impacts of laws and regulations on SMEs and to formulate policy recommendations to create a more SMEs-friendly regulatory environment. In this study, we analyze 26 laws and regulations that have potential impacts on SMEs. These include laws and regulations in the areas of industry, finance, commerce, environment and labor that involve the life cycles of SMEs from their establishment and operation to closure. We then evaluate the impact of each regulation on SMEs by interviewing 48 SMEs in industry, commercial and service sectors locating in

---

* *The research project is sponsored by Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ).*

* *Dr. Somkiat is Research Director (Information Economy), and Mr. Kriengkrai is Researcher, Science and Technology Development Program, TDRI.*

Bangkok and the vicinity areas, Northern Thailand and Central Thailand. Our goals are to estimate the time and costs involved in complying with each particular law and regulation quantitatively. Compliance costs are composed of five component of costs: investment cost to comply with the laws and regulations, official fees or taxes, costs of internal personnel's time, consulting fees (e.g., fees paid to hire lawyers, accountants, etc), and other costs (e.g., bribes, gifts, etc.).

To compare the costs of various laws and regulations on SMEs, we propose an indicator called the "Regulatory Burden Index". The index is defined as the ratio of total compliance costs and the minimum official cost to comply with a particular law. We found that, for regulations that involve permits or registrations, applying for an industrial standard seems to impose the largest burden on SMEs. Patent application also requires significant resources. On the other hand, the costs incurred by regulations related to commercial registration and factory permits appear to be rather moderate. For regulations that involve taxation or reporting, complying with the Social Security Act, the Worker Compensation Act and the Accounting Act seems to impose the largest burden on SMEs. This is due to the complexity of the regulations and the amount of paperwork that needs to be processed.

Based on the findings, we propose some policy recommendations to reduce the costs imposed on SMEs. The recommendations include:

- the revision or the clarification of certain laws and regulations,
- the provision of information and consultation services to assist SMEs to better comply with existing laws and regulations,
- the reduction in delays in issuing permits or approvals, or in delivering services,
- the provision of direct financial support or subsidy to SMEs in certain areas, and
- the creation of a forum that enables SMEs to participate in the legislative and rule-making processes.

Table E-1 summarizes our finding and the proposed policy recommendations.

Table E-1: Problems related to complying with laws and regulations and potential solutions

Regulations	Problems	Possible Solutions or Observations
Regulations related to commercial registration	<ul style="list-style-type: none"> Many legal requirements are not being complied. Examples include the requirement for a company to have at least seven shareholders, to hold shareholder meetings, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> The requirements do not impose high costs on SMEs and thus need no immediate solution.
Regulations related to Factory Permits	<ul style="list-style-type: none"> Difficulties in getting factory blueprints approved (Factory Act and some sectoral regulations) Briberies during factory inspection by authorities (some sectoral regulations) Discretion of local government in approving factory locations (Tamboon Council and Tamboon Administration Organization Act and City Planning Act) 	<ul style="list-style-type: none"> Increase transparency during factory inspection, e.g., requiring a witness from other governmental organizations
Trademark Act	<ul style="list-style-type: none"> Lack of standards in interpreting 'distinctiveness' of the marks Long lead time from application to trademark issued Difficulties in following the status of trademark in process, especially for companies in provincial areas 	<ul style="list-style-type: none"> Provide a detailed guideline and examples for the interpretation of a generic name Increase the number of trademark examiners Set a performance guarantee for trademark examination service Develop an internet-or audiotex-based status tracking system
Patent Act	<ul style="list-style-type: none"> Long lead time from application to patent issued Lack of understanding of the Patent Act among SMEs Difficulties in following the status of patent in processed, posing a particular problem for companies provincial areas High patent maintenance fees for SMEs 	<ul style="list-style-type: none"> Increase the number of patent examiners Set a performance guarantee for patent examination Strengthen existing education and awareness programs Provide patent application consultation service Develop an internet-or audiotex-based status tracking system Provide discounted rates for SMEs, e.g., 50% of the standard rate
Industrial Standards Act	<ul style="list-style-type: none"> High costs in certification for non-ISO 9000 factories High costs in certification for factories outside Bangkok due to the costs of accommodation and gifts to officials. Delay in setting standards for new products 	<ul style="list-style-type: none"> Provide low cost consulting services for non-ISO 9000 factories to adopt system standards Adapt existing standards for new products until new standards are set
Copyright Act	<ul style="list-style-type: none"> Impose high costs on SMEs in certain sectors, e.g., internet and game cafes 	<ul style="list-style-type: none"> Promote the use of 'open-source' software
Tax Code (Income Tax and VAT)	<ul style="list-style-type: none"> Multiple visits to the revenue office within a months due to different date requirements to submit applications of VAT (within 15th day of the month), income tax deducted at point of payment (7th and 22nd day of the month) and official 	<ul style="list-style-type: none"> Set the date to submit tax applications to the same to reduce the number of visits

Regulations	Problems	Possible Solutions or Observations
Accounting Act, Worker Compensation Act and Social Security Act	<p>document tax (within 15th day of the month)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Congestion and long waiting time • Delays and complicated process in obtaining VAT refunds. • Arbitrariness in tax assessment • Congestion and long waiting time 	<ul style="list-style-type: none"> • Set the date to submit applications differently to different companies or develop alternative payment channels e.g., through commercial bank counters or online payment • Extend existing payment through commercial banks and develop alternative payment channels e.g., online payment
Customs Act	<ul style="list-style-type: none"> • Briberies are common at many contact points with customs officials. • Regulations leave a lot of rooms for discretion, e.g., in cargo inspection • Current electronic data interchange (EDI) is not yet fully developed • Discretion in classifying products to existing codes • Lack of standards in determining the portion of the property to be taxed 	<ul style="list-style-type: none"> • Reengineering the process to introduce a one-stop service and contact points • Set clear guideline and time limits for cargo inspection • Further develop the current EDI system and adopt more IT to reduce contact points with government officials • Reduce the number of import duty rates • Develop and disclose a guideline for property tax assessment
Property Tax Act	<ul style="list-style-type: none"> • Complex rules in determining tax rate, depending on language used • Discretion in determining the size of a signboard as the base for taxation • Double taxation levied on signboards on highway by local governmental agencies and highway police 	<ul style="list-style-type: none"> • Develop and disclose a guideline for signboard tax assessment
Signboard Tax Act	<ul style="list-style-type: none"> • Low compliance rate in the preparation of 'workers' profiles and work instructions • Regulations on minimum wages are not observed • Unrealistic requirement for minimum salary of foreign workers results in false reporting 	<ul style="list-style-type: none"> • Study the costs and benefits of the minimum wages • Abolish the minimum salary requirement
Labor Protection Act	<ul style="list-style-type: none"> • Prohibitively high capital investment required to meet environmental standard causes some factories to cease production altogether. • Unnecessary regulatory oversight of companies in nascent industry, e.g., internet commerce 	<ul style="list-style-type: none"> • Study the feasibility of introducing a market-based approach for pollution reduction
Alien Employment Act	<ul style="list-style-type: none"> • Failure to promulgate the bylaw defining 'market dominance', rendering many sections of the Act 	<ul style="list-style-type: none"> • Amend the law to regulate only companies that have been the target of customers' complaint. • Announce the necessary bylaws • Create credibility of the Business Competition Commission
Enhancement and Conservation of National Environment Quality Act		
Direct Sales and Direct Marketing Act		
Business Competition Act		

Regulations	Problems	Possible Solutions or Observations
Tape and Video Material Control Act	unenforceable	<ul style="list-style-type: none"> • Provide a detailed explanation or implementing guidelines for the interpretation of Act and its bylaws
Investment Promotion Act	<ul style="list-style-type: none"> • Excessive administrative discretion in interpreting the Act and its bylaws in its application to internet and game cafes • Access to BOI is limited to Bangkok and large cities • Difficulties in filling the BOI application forms; multiple revisions are usually required • Project evaluation criteria are broad and unclear to investors • Mandatory use of the Investment Club service for data exchange poses unnecessary high costs for small companies due to the high entrant fee 	<ul style="list-style-type: none"> • Amalgamate investment promotion function into the new structure of the Ministry of Industry • Provide consultation service for new applicants • Prepare a comprehensive list of promoted business under the Act • Revise the service fee so that it is usage-based
IFCT Act	<ul style="list-style-type: none"> • Overdraft (OD) facilities are not available as IFCT is prohibited from accepting deposit by law. 	<ul style="list-style-type: none"> • Amend the IFCT Act to allow greater flexibility
Science and Technology Development Act	<ul style="list-style-type: none"> • Long lead time in technical review since the review committee consists of non-full-time officials that meet only once a month • Subsidy is provided only for research and development activities. As a result, only few SMEs qualify. 	<ul style="list-style-type: none"> • Delegation of approval of small projects to full-time staff • Extend the scope of subsidies to other technology development activities, e.g., design, engineering and technical training
Machine Registration Act	<ul style="list-style-type: none"> • Low registration rate among SMEs partly due to unclear benefits from registration 	<ul style="list-style-type: none"> • The registration is voluntary, not imposing high costs on SMEs and thus need no immediate solution.

ผลกระทบของกฎระเบียบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม*

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ
เกรียงไกร วีระฤทธิพันธ์*

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่ากฎระเบียบของรัฐมีผลกระทบอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามในหลายกรณี กฎระเบียบของรัฐมักส่งผลกระทบในด้านลบต่อ SMEs มากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการคือ

- ต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบส่วนใหญ่เป็นต้นทุนคงที่ (fixed cost) ซึ่งทำให้ SMEs มีต้นทุนโดยเปรียบเทียบ (relative cost) ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบสูงกว่าธุรกิจขนาดใหญ่
- SMEs มักได้รับผลกระทบจากกฎระเบียบซึ่งมุ่งควบคุมพฤติกรรมของธุรกิจมากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ และได้ประโยชน์จากกฎระเบียบซึ่งมุ่งส่งเสริมธุรกิจน้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องจาก SMEs มีทรัพยากรที่จำกัดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ
- กฎระเบียบส่วนใหญ่ทำให้ธุรกิจขาดความคล่องตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อ SMEs มากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องจากความคล่องตัวเป็นจุดเด่นของ SMEs

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ เรายังมีความเข้าใจน้อยมากต่อผลกระทบของกฎระเบียบของรัฐที่มีต่อ SMEs วัตถุประสงค์ของงานวิจัยฉบับนี้ก็เพื่อประเมินผลกระทบดังกล่าวอย่างเป็นทางการที่ดีที่สุด โดยการวัดออกมาในเชิงปริมาณ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจของ SMEs

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษากฎหมายที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อ SMEs จำนวนทั้งสิ้น 26 ฉบับ (ตารางที่ 1) กฎหมายดังกล่าวประกอบไปด้วยกฎหมายการพาณิชย์ การเงิน อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อม และแรงงาน ในการศึกษา คณะผู้วิจัยได้แบ่งกฎหมายออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่มตามลักษณะของผลกระทบที่มีต่อ SMEs คือ

- กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือจดทะเบียน
- กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรหรือการรายงาน
- กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลพฤติกรรมในการประกอบธุรกิจ
- กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจ

* โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการความร่วมมือทางวิชาการ ไทย-เยอรมัน

* ดร. สมเกียรติ เป็นผู้อำนวยการวิจัย ด้านเศรษฐกิจยุทธศาสตร์สนเทศ ฝ่ายวิจัยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย คุณเกรียงไกรเป็นนักวิจัยประจำฝ่าย

ตารางที่ 1 กฎหมายที่ศึกษา โดยแยกตามลักษณะผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ

กลุ่ม	กฎหมาย
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือการจดทะเบียน	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ร.บ. ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2544 พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 พ.ร.บ. เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2542 พ.ร.บ. สิทธิบัตร พ.ศ. 2542 พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พ.ร.บ. ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. 2530
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรหรือการรายงาน	ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481 พ.ร.บ. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 พ.ร.บ. ภาษี พ.ศ. 2510 พ.ร.บ. การบัญชี พ.ศ. 2543 พ.ร.บ. เงินทดแทน พ.ศ. 2537 พ.ร.บ. ประกันสังคม พ.ศ. 2533 พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. 2469
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลพฤติกรรมประกอบธุรกิจ	พ.ร.บ. การกระจายอำนาจ พ.ศ. 2537 พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2518 พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542
กฎระเบียบที่ให้สิทธิประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ	พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 พ.ร.บ. จดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 พ.ร.บ. พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ.2534 พ.ร.บ. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2502

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของสังคมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และค่าใช้จ่ายของธุรกิจ ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งค่าใช้จ่ายของธุรกิจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (ภาพที่ 1)

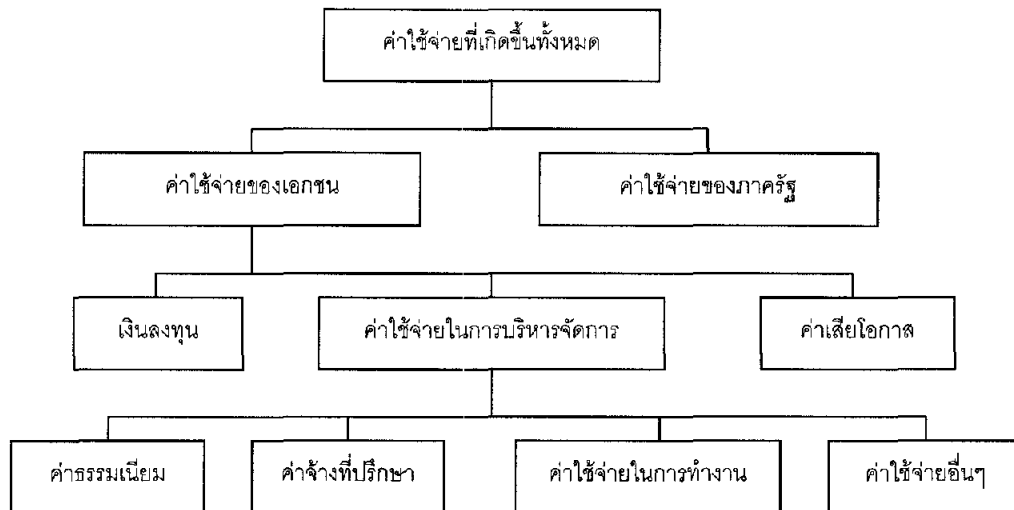
1. เงินลงทุน เช่น การลงทุนในเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีใหม่เพื่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น การลงทุนติดตั้งเครื่องจักรใหม่เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดขึ้น
2. ค่าธรรมเนียมหรือภาษีอากรที่จ่ายให้กับรัฐ
3. เวลาของผู้บริหารหรือพนักงานในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐ ซึ่งเป็นค่าเสียโอกาสในการทำกิจกรรมอื่น ค่าเสียโอกาสดังกล่าวสามารถคิดได้จากเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐคูณด้วยเงินเดือนของผู้บริหารหรือพนักงานที่เกี่ยวข้อง
4. ค่าจ้างที่ปรึกษาภายนอก เช่น ทนายความ นักบัญชี ผู้สอบบัญชีอนุญาต (CPA) หรือผู้ประกอบการอื่น ๆ เช่น ตัวแทนติดต่อกับหน่วยราชการ

5. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น เงินสินบน หรือของขวัญที่ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

6. ค่าเสียโอกาสจากความล่าช้าในการขออนุญาตประกอบการหรือการจดทะเบียนกับหน่วยงานรัฐ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการประมาณค่าเสียโอกาสของธุรกิจจากความล่าช้าในการขออนุญาตหรือการจดทะเบียนกับภาครัฐในหัวข้อ 6 เป็นสิ่งที่ยากที่จะประเมินมูลค่าออกมา ในการศึกษาี้ คณะผู้วิจัยจะประเมินต้นทุนของการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐเฉพาะจากค่าใช้จ่ายในหัวข้อ 1-5 เท่านั้น

ภาพที่ 1 ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐ

ในการเก็บข้อมูล คณะผู้ได้สำรวจ SMEs 48 แห่ง ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล (รวมนนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาครและปทุมธานี) ภาคเหนือ (เชียงใหม่และเชียงราย) และเขตภาคตะวันออกและภาคกลาง (ชลบุรี ระยอง สิงห์บุรีและสุพรรณบุรี) ธุรกิจเหล่านี้กระจายอยู่ในอุตสาหกรรมการผลิต บริการ การพาณิชย์ ตลอดจนธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีสูงหรือมีแนวทางการประกอบธุรกิจที่ใช้นวัตกรรม ในจำนวนนี้มีทั้งธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด (บ.จก.) บริษัทมหาชนจำกัด (บ.มจ.) ห้างหุ้นส่วนจำกัด (หจก.) หรือธุรกิจที่เป็นเจ้าของโดยบุคคลเดียว (บุคคล) ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดของธุรกิจในการศึกษา

ตารางที่ 2 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

SMEs	ที่ตั้ง	นิติบุคคล	ระยะเวลาประกอบธุรกิจ (ปี)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	จำนวนพนักงาน (คน)
ร้านกาแฟ	กรุงเทพฯ	บ.จก.	5	1	25	200
ค้าปลีก	กรุงเทพฯ	บุคคล	20	N.A.	1.5	4
นำเข้าและส่งออก	กรุงเทพฯ	บ.จก.	5	5	40	8
ค้าส่งอุปกรณ์ไฟฟ้า	กรุงเทพฯ	บ.จก.	40	5	N.A.	N.A.
อุปกรณ์โทรศัพท์	กรุงเทพฯ	บ.จก.	35	14	20	100
ขายคอมพิวเตอร์	กรุงเทพฯ	บ.จก.	N.A.	4	N.A.	N.A.
เตาเผาขยะ	กรุงเทพฯ	บ.จก.	3	1	3	15
ผลิตน้ำปลา	กรุงเทพฯ	บ.จก.	20	1	30	30
ผลิตสารเคมี	กรุงเทพฯ	บ.จก.	25	1	20	30
ผลิตยา	กรุงเทพฯ	บ.จก.	50	20	135	170
ผลิตพัดลม	กรุงเทพฯ	บ.จก.	20	N.A.	N.A.	80
ผลิตเครื่องดับเพลิง	กรุงเทพฯ	บ.จก.	12	1	20	50
ผลิตลูกโป่ง	กรุงเทพฯ	บ.จก.	13	10	9	N.A.
ผลิตแปรรูปอาหาร	กรุงเทพฯ	บ.จก.	4	1	N.A.	N.A.
บริการ E-commerce	กรุงเทพฯ	บ.จก.	7	10.5	20	40
บริการจัดสัมมนา	กรุงเทพฯ	บ.จก.	9	2	50	10
บริการห้องพัก	กรุงเทพฯ	บ.จก.	7	10	5	7
ปั้มน้ำมัน	กรุงเทพฯ	หจก.	2	N.A.	18	25
อินเทอร์เน็ตคาเฟ่	กรุงเทพฯ	บ.จก.	2	N.A.	N.A.	5
บริการงานวิจัย	กรุงเทพฯ	บ.จก.	7	267	40	80
พัฒนาซอฟต์แวร์	กรุงเทพฯ	บ.จก.	12	7	8.5	15
ที่ปรึกษากฎหมาย	กรุงเทพฯ	บ.จก.	-	N.A.	N.A.	20
บริการอินเทอร์เน็ต	กรุงเทพฯ	บ.จก.	5	250	428	150
จำหน่ายยาสัตว์	ภาคกลาง	บ.จก.	10	1	3	6
ผลิตอุปกรณ์ดับเพลิง	ภาคกลาง	บ.จก.	3	2	1.5	5
ผลิตน้ำบริโภค	ภาคกลาง	บ.จก.	6	6	6	25
ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์	ภาคกลาง	บ.จก.	6	400	800	150
ผลิตสารเคมี	ภาคกลาง	บ.จก.	30	40	320	100
ผลิตเฟอร์นิเจอร์	ภาคกลาง	บ.จก.	3	10	10	90
แปรรูปไม้	ภาคกลาง	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
ปั้มน้ำมัน	ภาคกลาง	หจก.	15	N.A.	10	8
ธุรกิจก่อสร้าง	ภาคกลาง	บ.จก.	35	4	4.1	15
อินเทอร์เน็ตคาเฟ่	ภาคกลาง	บุคคล	3	N.A.	N.A.	3
จำหน่ายคอมพิวเตอร์	ภาคเหนือ	บ.จก.	7	1	5	12
ค้าเครื่องมือเกษตร	ภาคเหนือ	หจก.	20	N.A.	25	22
จำหน่ายเคมีเกษตร	ภาคเหนือ	บ.จก.	20	1	80	13
จำหน่ายเสาคอนกรีต	ภาคเหนือ	หจก.	8	N.A.	N.A.	20
จำหน่ายของเล่นไม้	ภาคเหนือ	บ.จก.	30	20	25	100
โรงสีข้าว	ภาคเหนือ	บ.จก.	25	5	150	30
โรงบรรจุเชื้อเพลิง	ภาคเหนือ	บ.จก.	10	1	25	7
ผลิตเครื่องมือโลหะ	ภาคเหนือ	หจก.	5	3.5	8	30
ผลิตอิฐ	ภาคเหนือ	หจก.	15	N.A.	N.A.	15

SMEs	ที่ตั้ง	นิติบุคคล	ระยะเวลาประกอบธุรกิจ (ปี)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	จำนวนพนักงาน (คน)
ผลิตน้ำแข็ง	ภาคเหนือ	หจก.	10	N.A.	3	20
ผลิตถุงมือ	ภาคเหนือ	บ.จก.	2	3	2	15
บริการพัฒนาเว็บไซต์	ภาคเหนือ	บ.จก.	1	2	1	5
บริการที่ปรึกษา	ภาคเหนือ	บ.จก.	2	N.A.	N.A.	10
ร้านเช่าวิดีโอ	ภาคเหนือ	บุคคลธรรมดา	2	N.A.	3.5	7
ปั้มน้ำมัน	ภาคเหนือ	บ.จก.	15	1	N.A.	10

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือการขึ้นทะเบียน

ในหัวข้อนี้ คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลกระทบของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตประกอบการหรือการขึ้นทะเบียน เช่น กฎหมายทะเบียนพาณิชย์ กฎหมายจดทะเบียนโรงงาน

พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 8 พ.ร.บ.ทะเบียนพาณิชย์และมาตรา 1111 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บริษัทจำกัดต้องจดทะเบียนพาณิชย์ต่อสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ภายใน 30 วันนับจากวันที่เริ่มประกอบกิจการ ขั้นตอนหลักในการจดทะเบียนประกอบด้วย การยื่นจองชื่อนิติบุคคล การจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ การจัดประชุมตั้งบริษัทระหว่างผู้ถือหุ้น การยื่นจดทะเบียนบริษัท และการเรียกชำระค่าหุ้น ในการจดทะเบียนพาณิชย์บริษัทจำกัดนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 7 คน นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้บริษัทจำกัดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือเลิกกิจการต้องยื่นขอแก้ไขภายใน 30 วันนับจากเปลี่ยนแปลงหรือเลิก

ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนพาณิชย์ประกอบด้วย ค่าอากรแสตมป์ 200 บาท และค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนที่คิดเป็นสัดส่วนกับทุนจดทะเบียนดังต่อไปนี้

- ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนบริษัทร้อยละ 0.5 ของทุนจดทะเบียน (ขั้นต่ำ 5,000 บาท แต่ไม่เกิน 250,000 บาท)
- ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิร้อยละ 0.05 ของทุนจดทะเบียน (ขั้นต่ำ 500 บาท แต่ไม่เกิน 25,000 บาท)

เนื่องจากขั้นตอนการจดทะเบียนพาณิชย์เป็นงานเอกสารที่ซับซ้อน ผู้ประกอบการโดยทั่วไปมักว่าจ้างสำนักงานทนายความเป็นผู้ดำเนินการแทน โดยเสียค่าบริการแตกต่างกันไปดังต่อไปนี้

- สำนักงานทนายความไทยคิดค่าบริการประมาณ 3,000–20,000 บาท
- สำนักงานทนายความไทยที่มีชื่อเสียงคิดค่าบริการประมาณ 30,000–50,000 บาท
- สำนักงานทนายความต่างชาติที่มีชื่อเสียงคิดค่าบริการตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป

โดยทั่วไป การจดทะเบียนบริษัทจำกัดจะใช้เวลาประมาณ 1 – 2 เดือน ส่วนการเตรียมเอกสารนั้น สำนักงานนายความแห่งหนึ่งซึ่งเคยมีประสบการณ์ในการจดทะเบียนพาณิชย์ใช้เวลาประมาณ 5 วัน ในขณะที่การเตรียมเอกสารโดยผู้ประกอบการที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างของเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ของ 2 กรณีศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ และตารางที่ 4 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจดทะเบียนพาณิชย์ของกลุ่มกรณีศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ เมื่อพิจารณาด้านค่าใช้จ่ายพบว่า SMEs มีค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนพาณิชย์อยู่ระหว่าง 7,000–110,000 บาท ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ประเภทของการจดทะเบียนพาณิชย์ จำนวนทุนจดทะเบียน และค่าจ้างที่ปรึกษาหรือสำนักงานนายความ เป็นต้น เมื่อพิจารณาด้านเวลาที่ใช้ในการจดทะเบียนพาณิชย์พบว่าส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 45–90 วัน ขึ้นอยู่กับการดำเนินการของสำนักงานนายความ โดยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 60 วัน

ตารางที่ 3 เวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ของ 2 กรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ 1 โรงสีข้าว (ภาคเหนือ)*

ขั้นตอน	เวลาที่รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. เตรียมเอกสาร	35*	3.5	2,386		1,000**		3,386
2. จองชื่อนิติบุคคล	1	0.5	341	140			481
3. จดทะเบียนบริษัทนิติ		0.5	341	2,700			3,041
4. ประชุมผู้ถือหุ้น	30	***					-
5. จดทะเบียนพาณิชย์		0.5	341				341
6. รับทะเบียนพาณิชย์				25,000	300		25,300
รวม	66	5.0	3,409	27,840	1,300	0	32,549

หมายเหตุ: *สาเหตุที่ต้องรอนาน เนื่องจากต้องรอลายเซ็นจากผู้ถือหุ้นแต่ละรายซึ่งล้วนแต่อยู่ต่างจังหวัด

**ดำเนินการขั้นตอนด้วยตนเองเกือบทั้งหมด ยกเว้นจ้างเจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสาร

***ไม่มีการจัดประชุมตั้งบริษัท

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตน้ำปลา (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. เตรียมเอกสาร		0.5	682		14,300*		14,982
2. จองชื่อนิติบุคคล		1.0	1,364				1,364
3. จดทะเบียนบริษัทนิติ	45			700			700
4. ประชุมผู้ถือหุ้น		**					0
5. จดทะเบียนพาณิชย์							0
6. รับทะเบียนพาณิชย์				5,000			5,000
รวม	45	1.5	2,045	5,700	14,300	0	22,045

หมายเหตุ: *จ้างสำนักงานบัญชีเป็นผู้ดำเนินการแทน

**ไม่มีการจัดประชุมตั้งบริษัท

ตารางที่ 4 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจดทะเบียนพาณิชย์ของกรณศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวม (บาท)
โรงงานน้ำตาล	กรุงเทพฯ	1	1.5	45	2,045	5,700	14,300	-	22,045
ธุรกิจพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์	กรุงเทพฯ	10.5	1.5	60	2,045	55,200	10,000	-	67,245
อินเทอร์เน็ตคาเฟ่	กรุงเทพฯ	-	1.5	60	2,045	5,700	1,500	-	9,245
ร้านกาแฟ	กรุงเทพฯ	1.0	1.5	60	2,045	5,700	3,500	-	11,245
ปั๊มน้ำมัน*	กรุงเทพฯ	1.0	1.5	60	2,045	1,000	4,000	-	7,045
โรงบรรจุเชื้อเพลิง	ภาคเหนือ	ไม่มี	1.5	45	2,045	11,200	3,000	-	16,245
ผลิตของเล่นไม้	ภาคเหนือ	20.0	1.5	45	2,045	110,200	-	-	112,245
โรงสีข้าว**	ภาคเหนือ	5.0	5.0	66	3,409	27,840	1,300	-	32,549
จำหน่าย คอมพิวเตอร์	ภาคเหนือ	1.0	1.5	45	2,045	5,700	5,000	-	12,745
จำหน่ายเครื่อง จักรเกษตร*	ภาคเหนือ	ไม่มี	1.5	30	2,045	1,000	5,000	-	8,045
จำหน่ายสารเคมี	ภาคเหนือ	3.0	1.5	90	2,045	16,700	10,000	-	28,745
ผลิตน้ำเพื่อบริโภค	ภาคตะวันออกเฉียง	5.0	1.5	45	2,045	27,700	10,000	-	30,745

หมายเหตุ: *จดทะเบียนประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด

**ดำเนินการด้วยตนเอง

จากการสำรวจ คณะผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

- SMEs จ้างสำนักงานทนายความเป็นผู้แทนในการดำเนินจดทะเบียนพาณิชย์ เนื่องจากไม่ต้องการจัดการกับงานเอกสารต่างๆ ที่มีความซับซ้อน เช่น การจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ การออกจดหมายเรียกผู้ถือหุ้นประชุมจัดตั้งบริษัท และการจัดทำเอกสารสรุปบันทึกที่ประชุม นอกจากนี้ การว่าจ้างสำนักงานทนายความยังช่วยให้ผู้ถือหุ้นไม่ต้องไปยื่นคำร้องและเซ็นเอกสารต่อหน้าเจ้าหน้าที่ด้วยตนเองตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- แม้ว่ากฎหมายกำหนดให้บริษัทจำกัดต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 7 ราย ในทางปฏิบัติ SMEs มักเป็นธุรกิจของบุคคลเดียวหรือไม่กี่คน รายชื่อผู้ถือหุ้นที่รายงานต่อราชการส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงรายชื่อผู้ถือหุ้นแทน (Nominees) เท่านั้น
- การเขียนรายงานวัตถุประสงค์การประกอบธุรกิจของบริษัทในหนังสือบริคณห์สนธิมีกระบวนขอบเขตที่กว้างมาก การสำรวจพบว่าบริษัทมักจะระบุวัตถุประสงค์การประกอบธุรกิจของตนมากถึง 50-70 รายการตั้งแต่การประกอบธุรกิจค้าปลีกไปจนถึงธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการยากที่จะทราบถึงการประกอบธุรกิจหลักจากหนังสือบริคณห์สนธิ

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

บริษัทมหาชนจำกัดคือธุรกิจซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนทั่วไปตาม มาตรา 15 พ.ร.บ.มหาชนจำกัด ซึ่งทำให้ธุรกิจสามารถระดมเงินทุนได้เพิ่มเติมจากการกู้ยืมผ่านสถาบันทาง การเงิน นอกจากกฎหมายดังกล่าวแล้ว บริษัทมหาชนจำกัดยังอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลัก ทรัพย์ ปัจจุบันการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดมี 2 วิธี วิธีหนึ่งคือ การตั้งบริษัทขึ้นใหม่เป็นบริษัทมหาชน จำกัดโดยตรง และอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กันแพร่หลายคือการแปลงสภาพจากบริษัทจำกัดเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงต้นทุนในการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดประเภทหลังเท่านั้น

การแปลงสภาพจากบริษัทจำกัดเป็นบริษัทมหาชนจำกัดจะต้องเกิดจากมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือ หุ้น (มาตรา 180 พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด) ทั้งนี้ จะต้องมีการประชุม 2 ครั้ง โดยการประชุมครั้งแรก เป็นการประชุมเพื่อลงมติให้แปลงสภาพ และครั้งที่สองเป็นการประชุมเพื่อยืนยันมติการประชุมครั้งแรก (มาตรา 194 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

หลังจากจดทะเบียนแปลงสภาพที่สำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ บริษัทมหาชนจำกัดสามารถขอ อนุญาตเสนอขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์กับคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ซึ่งกำหนดให้บริษัทมหาชนจำกัดที่จะเสนอขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ต้องจ้างที่ปรึกษาทางการเงินซึ่งได้รับ อนุญาตจาก ก.ล.ต.เข้ามาช่วยดำเนินการ ในขณะที่รอการพิจารณาจาก ก.ล.ต.ซึ่งใช้เวลาไม่เกิน 45 วัน บริษัทดังกล่าวจะสามารถยื่นจดทะเบียนหลักทรัพย์ต่อตลาดหลักทรัพย์ไปได้พร้อมๆ กัน เมื่อได้รับการ อนุมัติจากหน่วยงานทั้งสองแห่ง บริษัทจะสามารถเสนอขายหุ้นใหม่ให้แก่ประชาชนในตลาดหลักทรัพย์ได้

จากการศึกษาการแปลงสภาพบริษัทจำกัดเป็นบริษัทมหาชนจำกัดของบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และบริษัทบริการวิจัยพบว่า การแปลงสภาพบริษัทจำกัดเป็นบริษัทมหาชนจำกัดมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เช่น ในกรณีของบริษัทบริการวิจัย บริษัทต้องใช้เวลาทั้งหมดเกือบ 400 วันในการจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ที่ กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ บริษัททั้งสองยังต้องเสียค่าใช้จ่ายหลายล้านบาท เป็นค่าธรรมเนียมประกัน การขายหุ้น (underwriter fee) ที่ชำระให้วาณิชธนกิจ (investment banker) และค่าจ้างที่ปรึกษาทางการเงิน (ดูตาราง 5) การจัดตั้งบริษัทมหาชนจึงเหมาะสมกับบริษัทที่มีความพร้อมสูงเท่านั้น

ตารางที่ 5 เวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด

กรณีศึกษาที่ 1 บริษัทให้บริการอินเทอร์เน็ต (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ประชุมผู้ถือหุ้นครั้งที่หนึ่ง	14	↑	↑		↑		↑
2. ประชุมผู้ถือหุ้นครั้งที่สอง	15	↑	↑		↑		↑
3. จัดทะเบียนแปรสภาพ	1			127,500			
4. เตรียมเอกสารยื่นต่อ ก.ล.ต.และตลาดฯ		75	500,000		↑ 8,300,000		22,920,389
5. ยื่นจดทะเบียน	40	↓	↓	653,889			
6. เสนอขายหุ้นใหม่	7	↓			18,339,000		
7. วิเคราะห์โครงการด้านการเงิน	7				↓		↓
8. สถาบันการเงินอนุมัติโครงการขั้นสุดท้าย					↓		↓
รวม	97	75	500,000	781,389	21,639,000	0	22,920,389

หมายเหตุ: *ค่าใช้จ่ายที่แสดงในตารางนี้ยังไม่รวมค่าว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา 7 ล้านบาทเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

กรณีศึกษาที่ 2 บริษัทบริการงานวิจัย (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ประชุมผู้ถือหุ้นครั้งที่หนึ่ง	14	1	↑		↑		↑
2. ประชุมผู้ถือหุ้นครั้งที่สอง	14	1	↑		↑		↑
3. จัดทะเบียนแปรสภาพ	70	2		258,000			
4. เตรียมเอกสารยื่นต่อ ก.ล.ต.และตลาดฯ	180	↑	2,500,000		↑ 1,800,000		5,716,217
5. ยื่นจดทะเบียน	47	60	↓	74,221			
6. เสนอขายหุ้นใหม่	7	↓	↓		1,083,996		
7. วิเคราะห์โครงการด้านการเงิน	↑ 60				↓		↓
8. สถาบันการเงินอนุมัติโครงการขั้นสุดท้าย	↓				↓		↓
รวม	97	64	2,500,000	781,389	2,883,996	0	5,716,217

หมายเหตุ: *เสนอขายหลักทรัพย์ในตลาด MAI

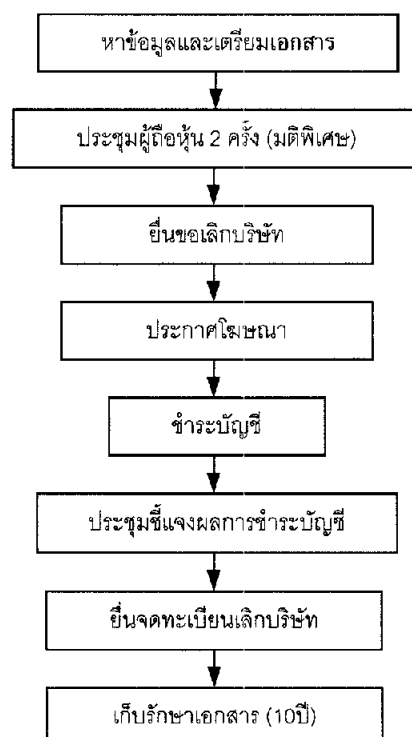
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 1247-1273)

มาตรา 1247-1273 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลิกบริษัทจำกัดระบุให้บริษัทจำกัดที่ต้องการเลิกประกอบธุรกิจต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด ขั้นตอนดังกล่าวประกอบไปด้วยการมีมติจากการประชุมกรรมการบริหารของบริษัทให้ชำระบัญชีและกำหนดจัดประชุมผู้ถือหุ้น 2 ครั้ง (ประชุมมติพิเศษ) โดยการประชุมครั้งแรกมีจุดประสงค์เพื่อมีมติเลิกบริษัทตลอดจนแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีและ

ผู้ตรวจสอบบัญชี ส่วนการประชุมครั้งที่สองมีจุดประสงค์เพื่อยืนยันมติการประชุมครั้งแรก นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้บริษัทต้องยื่นขอเลิกบริษัทต่อสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทุก ๆ รายทราบ และประกาศแก่สาธารณชนทั่วไป เช่น การลงประกาศในหนังสือพิมพ์อย่างน้อย 2 ครั้ง

ผู้ชำระบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมจะเป็นผู้บริหารจัดการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของบริษัทและเมื่อการชำระบัญชีต่อลูกหนี้และเจ้าหนี้เสร็จสิ้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะจัดประชุมผู้ถือหุ้นอีกครั้งหนึ่งเพื่อแจ้งผลการชำระบัญชี และยื่นขอเลิกบริษัทต่อสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ โดยต้องแนบบการเงินที่ผ่านการตรวจจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รายงานการประชุมผู้ถือหุ้น และหลักฐานการชำระภาษีอากร จึงจะถือเป็นการเลิกบริษัทที่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม หลังการจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว ผู้ประกอบการต้องเก็บหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ของบริษัทไว้เป็นระยะเวลา 10 ปี (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเลิกบริษัทจำกัด

ตารางที่ 6 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายของกรณีศึกษาที่ใช้ในการขอเลิกบริษัท อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเลิกบริษัทต้องปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งมีความยุ่งยากมาก ทำให้บริษัทจำนวนมากเสี่ยงการขอเลิกบริษัทตามที่กฎหมายกำหนด โดยหันไปใช้วิธีอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

- แฉย้ายสถานที่ตั้งใหม่ของบริษัทต่อสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์โดยใช้สถานที่ปลอม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการติดตามจากเจ้าหน้าที่และสรรพากร และทิ้งภาระการเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีดังกล่าวนี้เป็นวิธีที่นิยมทำกันอย่างกว้างขวาง

- การเปลี่ยนผู้ถือหุ้นและความรับผิดชอบทั้งหมดให้แก่สำนักงานทนายความ ทำให้ผู้ถือหุ้นเดิมหมดภาระความรับผิดชอบต่อการเก็บรักษาเอกสารต่างๆ ของบริษัท อย่างไรก็ตาม วิธีนี้มีค่าใช้จ่ายสูงเช่นต้องว่าจ้างสำนักงานทนายความสูงถึง 300,000 บาท

ผลจากการที่กฎหมายกำหนดให้การเลิกบริษัทต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่เข้มงวด ทำให้บริษัทมักเลี่ยงการขอเลิกบริษัทตามข้อกำหนดทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้การเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานะภาพจริงของบริษัทมีความคลาดเคลื่อนสูง

ตารางที่ 6 เวลาและค่าใช้จ่ายของกรณีศึกษาที่ใช้ในการเลิกบริษัท

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานแปรรูปอาหาร (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑	0.5	1,136		38,940*		40,076
2. ประชุมผู้ถือหุ้น 2 ครั้ง		***					0
3. ยื่นขอเลิกบริษัท				260			260
4. ประกาศโฆษณา	103				800		800
5. ชำระบัญชี					12,000**		0
6. ประชุมชี้แจงผลการชำระบัญชี		***					0
7. ยื่นจดทะเบียนเลิกบริษัท							0
8. เก็บรักษาเอกสาร	↓	0.5	1,136				1,136
รวม	103	0.5	2,273	260	51,740	0	54,373

หมายเหตุ: *จ้างสำนักงานทนายความเป็นผู้ดำเนินการแทน

**ค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้ชำระบัญชี 5,000 บาท และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต 7,000 บาท

***ไม่มีการจัดประชุมผู้ถือหุ้น

กรณีศึกษาที่ 2 ธุรกิจจำหน่ายคอมพิวเตอร์ (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑	0.5	1,136				1,136
2. ประชุมผู้ถือหุ้น 2 ครั้ง		0.5	682				682
3. ยื่นขอเลิกบริษัท	>180	0.5	682	260			942
4. ประกาศโฆษณา					*		0
5. ชำระบัญชี	↓				40,000**		40,000
6. ประชุมชี้แจงผลการชำระบัญชี	อยู่ในระหว่างดำเนินการ						
7. ยื่นจดทะเบียนเลิกบริษัท							
8. เก็บรักษาเอกสาร							
รวม	>180	>0.5	>2,273	>260	>40,000	0	>42,760

หมายเหตุ: *ไม่มีการประกาศโฆษณา

**ค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้ชำระบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตโรงงาน

มาตรา 7 พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. 2535 ได้แบ่งประเภทโรงงานตามผลกระทบจากโรงงานต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

- โรงงานประเภทที่ 1 กฎหมายอนุญาตให้สามารถประกอบธุรกิจได้โดยไม่ต้องขออนุญาต
- โรงงานประเภทที่ 2 กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องแจ้งต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมก่อนการเริ่มประกอบกิจการ
- โรงงานประเภทที่ 3 กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องยื่นขออนุญาตต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมก่อนการตั้งโรงงานและเริ่มประกอบธุรกิจ และต้องตั้งอยู่ในเขตที่กำหนดตาม พ.ร.บ.ผังเมือง พ.ศ. 2518

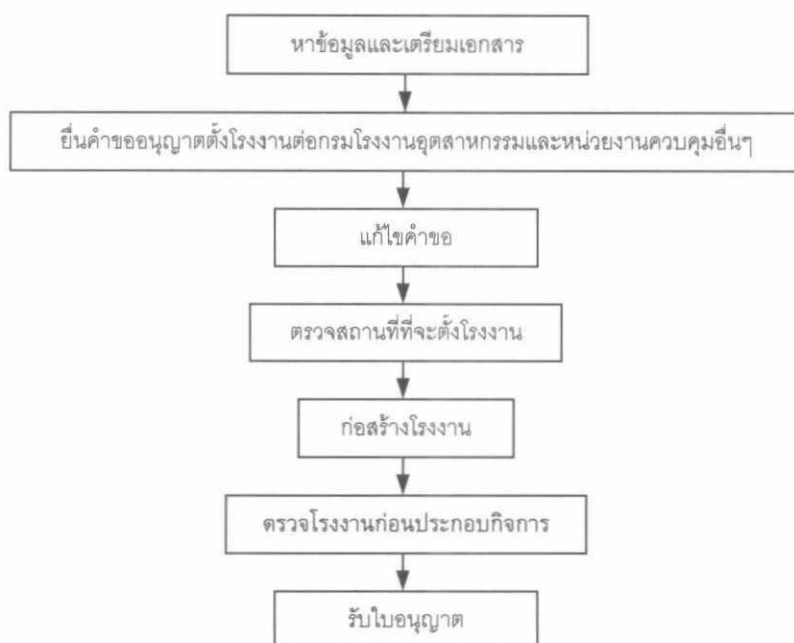
กรณีศึกษาส่วนใหญ่ในการวิจัยนี้เป็นโรงงานประเภทที่ 3 โรงงานเหล่านี้ต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดก่อนจึงจะสามารถตั้งโรงงานได้ (มาตรา 12) เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการขอใบอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมประกอบไปด้วย ใบคำขออนุญาตตั้งโรงงาน แบบแปลนโรงงาน เอกสารราชการอื่น ๆ ในการขออนุญาต ผู้ยื่นขอจะต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตราย 5 ปี และรายปี โดยค่าธรรมเนียมดังกล่าวขึ้นอยู่กับจำนวนแรงแม่ที่ใช้ในโรงงาน

เจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบโรงงานในกรณีการประกอบกิจการมีเหตุอันควรสงสัยต่อการฝ่าฝืนกฎหมาย (มาตรา 35 (1)) และหากการฝ่าฝืนดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหาย เจ้าหน้าที่สามารถสั่งให้แก้ไขหรือปรับปรุงใด ๆ เพื่อความปลอดภัยต่อสังคม (มาตรา 37)

นอกจากยื่นขอใบอนุญาตตั้งโรงงานแล้ว โรงงานที่อยู่ภายใต้กฎหมายอื่นต้องยื่นขอใบอนุญาตเพิ่มเติมจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องด้วยเช่น โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ต้องขอใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ โรงงานผลิตอาหารหรือยาต้องขอใบอนุญาตจากคณะกรรมการอาหารและยา ในการขอใบอนุญาตจากหน่วยราชการเหล่านี้ โรงงานมักต้องยื่นแบบแปลนตามรูปแบบที่แต่ละหน่วยงานกำหนดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

นอกจากนี้การตั้งโรงงานจะต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์กรบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) อีกด้วย โรงงานแห่งหนึ่งในกรณีศึกษาต้องใช้เวลาดำเนินการก่อนที่จะสร้างโรงงานนานกว่า 3 เดือน เพื่อดูว่าจะมีการคัดค้านการตั้งโรงงานจากคนในท้องถิ่นหรือไม่ ในกรณีที่โรงงานมีความเสี่ยงต่อชุมชนหรือต้องเชื่อมต่อกับถนนสาธารณะ ผู้ประกอบการต้องยื่นขออนุญาตเพิ่มเติมจากกรมโยธาธิการและกรมทางหลวงตามลำดับด้วย หลังจากยื่นใบขออนุญาตตั้งโรงงานแล้ว ทางราชการจะแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาใบอนุญาตซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากผู้ว่าราชการจังหวัด กรมโรงงานอุตสาหกรรม และหน่วยราชการอื่น ๆ เข้ามาตรวจสอบพื้นที่ที่จะตั้งโรงงานดังกล่าว เพื่อประเมินผลกระทบที่จะเกิดต่อชุมชนในท้องถิ่นก่อนให้อนุญาตตั้งโรงงาน เมื่อก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว โรงงานดังกล่าวก็ต้องถูกตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งด้วยคณะกรรมการชุดเดิมก่อนที่จะเปิดดำเนินการ (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการยื่นขอใบอนุญาตตั้งโรงงาน

ตารางที่ 7 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายจริงในการขออนุญาตตั้งโรงงานของ 2 กรณีศึกษา ตารางที่ 8 และตาราง 9 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตตั้งโรงงานของกรณีศึกษาทั้งหมด ในแง่ค่าใช้จ่าย พบว่าในการขออนุญาตตั้งโรงงาน SMEs มีค่าใช้จ่ายประมาณ 34,000-210,000 บาท ขึ้นอยู่กับประเภท แรงม้าที่ใช้ในโรงงาน และค่าจ้างเขียนแบบ และใช้เวลาประมาณ 60-240 วัน ขึ้นอยู่กับจำนวนและความซับซ้อนในการขอใบอนุญาตแต่ละใบ

ตารางที่ 7 เวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการขออนุญาตตั้งโรงงานของกรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานเฟอร์นิเจอร์ (ภาคกลาง) ขอใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑	3.5	4,773	90			4,863
2. ยื่นคำขออนุญาตตั้งโรงงาน		0.5	682				682
3. แก้ไขคำขอ		5.0	6,818		10,000 ¹	60,000 ²	76,818
4. ตรวจสอบสถานที่ที่จะตั้งโรงงาน	60						0
5. ก่อสร้างโรงงาน							0
6. ตรวจโรงงาน		0.5	682			1,500 ³	2,182
7. รับใบอนุญาต	↓	1.0	1,364	45,900			47,264
รวม	60	10.5	14,313	45,990	10,000	61,500	131,808

หมายเหตุ: ¹ค่าจ้างเขียนแบบแปลนโรงงาน

²จ่ายเงินใต้โต๊ะให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้หลังจากยื่นแบบแปลนไม่ผ่าน

³เลี้ยงอาหารกลางวันเจ้าหน้าที่ป่าไม้เมื่อมาตรวจโรงงาน

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตน้ำบริโภค (ภาคตะวันออก) ขอใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑	1	1,364	30	6,000 ¹		7,394
2. ยื่นคำขออนุญาตตั้งโรงงาน		2	2,727		4,000 ²	70,000 ³	76,727
3. แก้ไขคำขอ	30	2	2,727		1,000 ³		3,727
4. ตรวจสอบสถานที่ที่จะตั้งโรงงาน							0
5. ก่อสร้างโรงงาน	↓						0
6. ตรวจสอบโรงงาน	↑ 15	1	1,364				1,364
7. รับใบอนุญาต	↓	1	1,364	450			1,814
รวม	60	7	8,128	480	11,000	70,000	91,025

หมายเหตุ: ¹ค่าจ้างที่ปรึกษา

²ค่าเขียนแบบแปลน

³บริจาคเงินให้แก่ชุมชน

กรณีศึกษาที่ 3 โรงงานบรรจุเชื้อเพลิง (ภาคเหนือ) ขอใบอนุญาตจาก 4 หน่วยงาน

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑ 90 ¹	1.5	2,046	30			2,076
2. ยื่นคำขออนุญาตตั้งโรงงาน	↓	2	2,727	1,000	4,000 ²	49,000 ³	92,727
3. แก้ไขคำขอ	↑						0
4. ตรวจสอบสถานที่ที่จะตั้งโรงงาน		1	1,364			4,500 ⁴	5,864
5. ก่อสร้างโรงงาน	90						0
6. ตรวจสอบโรงงาน		2	2,727		100,000	4,500 ⁴	107,227
7. รับใบอนุญาต	↓	0.5	682	3,950			1,814
รวม	180	7.0	9,545	4,980	140,000	58,000	212,525

หมายเหตุ: ¹ค่าจ้างที่ปรึกษา

²ค่าเขียนแบบแปลน

³บริจาคเงินให้แก่ชุมชน

⁴ค่าเช่ารถเพื่อไปรับเจ้าหน้าที่มาตรวจโรงงาน

ตารางที่ 8 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขออนุญาตตั้งโรงงานของแต่ละกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	กำลังการผลิต (แรงม้า)	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่แท้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
โรงงานผลิตสารเคมี (ใบอนุญาตจาก 2 หน่วยงาน)	กรุงเทพฯ	750	60	4.0	5,455	19,530	3,000	6,500	34,485
โรงงานบรรจุเชื้อเพลิง (ใบอนุญาตจาก 4 หน่วยงาน)	ภาคเหนือ	30	180	7.0	9,545	4,980	140,000	58,000	212,525
โรงงานผลิตของเล่นไม้ (ใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน)	ภาคเหนือ	500	240	6.5	14,773	37,030	5,000	42,000	98,803
โรงงานเฟอร์นิเจอร์ (ใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน)	ภาคกลาง	650	60	10.5	14,318	45,990	10,000	61,500	131,808
โรงงานผลิตน้ำบริโภค (ใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน)	ภาคตะวันออกเฉียง	40	45	7	8,128	480	11,000	70,000	91,025

ตารางที่ 9 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการต่ออายุใบอนุญาตรายปีของแต่ละกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	กำลังการผลิต (แรงม้า)	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่แท้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
โรงงานผลิตสารเคมี (ใบอนุญาตจาก 2 หน่วยงาน)	กรุงเทพฯ	750	0.5	-	682	4,500	-	20,000	47,900
โรงงานบรรจุเชื้อเพลิง (ใบอนุญาตจาก 4 หน่วยงาน)	ภาคเหนือ	30	0.5	-	682	550	-	-	5,182
โรงงานผลิตของเล่นไม้ (ใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน)	ภาคเหนือ	500	0.5	-	4,545	22,000	30,000	-	31,232
โรงงานเฟอร์นิเจอร์ (ใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน)	ภาคกลาง	650	0.5	-	682	27,900	-	42,000	68,545
โรงงานผลิตน้ำบริโภค (ใบอนุญาตจาก 3 หน่วยงาน)	ภาคตะวันออกเฉียง	40	0.5	-	682	450	-	-	7,450

จากการสำรวจ คณะผู้วิจัยพบข้อสังเกต ดังต่อไปนี้

- ปัญหาการยอมรับของชุมชนเป็นอุปสรรคสำคัญที่พบในการขออนุญาตตั้งโรงงาน ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งในพิจารณาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) เช่น กรณีของโรงงานบรรจุเชื้อเพลิงนั้น ต้องใช้เวลาติดประกาศก่อนตั้งโรงงานนานกว่า 3 เดือน เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีการต่อต้านใดๆ จากชุมชนในท้องถิ่น ในกรณีศึกษาอีกกรณีหนึ่งโรงงานต้องย้ายที่ตั้งเพราะไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน ทั้งที่ผู้ประกอบการได้ลงทุนซื้อที่ดินและก่อสร้างไปบางส่วนเรียบร้อยแล้ว
- แบบแปลนโรงงานเป็นงานเอกสารที่ยากที่สุดในการได้รับอนุมัติเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีดุลพินิจในการพิจารณามาก คณะผู้วิจัยพบว่า เมื่อไม่สามารถยื่นแบบแปลนที่ผ่านการอนุมัติหลายครั้ง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักจะว่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติแบบเป็นผู้เขียนแบบให้ใหม่ โดยค่าจ้างในการเขียนแบบดังกล่าวจะสูงกว่าอัตราตลาดทั่วไป การใช้ดุลพินิจในการไม่อนุมัติแบบของเจ้าหน้าที่จึงอาจถูกมองว่าเป็นวิธีในการเรียกสินบนทางอ้อม
- มักมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาตตั้งโรงงานขณะการตรวจเยี่ยมโรงงาน ที่พบบ่อยๆ คือการเลี้ยงอาหารเจ้าหน้าที่หลังการตรวจโรงงาน หรือถูกเรียกร้องให้บริจาคเงินเพื่อส่งเสริมกิจกรรมของหน่วยราชการ

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พ.ร.บ. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมบางประเภทต้องยื่นขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) (มาตรา 17) ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ต้องยื่นขอรับเครื่องหมายมาตรฐานได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าสินค้าดังกล่าวต้องยื่นขอตรวจสอบและรับรองตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา 20

ในอดีตการยื่นขอการรับรองมาตรฐานทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากการตรวจสอบจะเน้นที่คุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก ผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขอและชำระค่าธรรมเนียมการทดสอบประมาณ 2,500 บาท ต่อสินค้า 1 รายการ อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ปรับขั้นตอนการตรวจสอบใหม่ โดยเพิ่มเป้าหมายการตรวจสอบระบบการผลิตและการบริหารให้สอดคล้องกับระบบคุณภาพ ISO 9000 เข้าไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้ผลิตรวมทั้งผู้ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องขอการรับรองมาตรฐาน ISO ต้องปรับปรุงการผลิตของตนให้เข้าสู่ระบบคุณภาพตามมาตรฐานสากลไปด้วย ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เกิดจากการเตรียมขั้นตอนการทำงาน คู่มือการทำงาน และงานเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้ได้ตามระบบมาตรฐาน ISO

ตารางที่ 10 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นขอการรับรองมอก. ของกรณีศึกษา 2 กรณี ตารางที่ 11 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายในการยื่นขอการรับรอง มอก. ของกรณีศึกษาทั้งหมด ในตารางดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้นำกรณีของโรงงานผลิตพัดลมไฟฟ้าก่อนปี 2542 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บริษัทยังไม่ได้รับการรับรองระบบมาตรฐาน ISO มาเปรียบเทียบกับ จากตารางจะเห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการยื่นขอการรับรองมอก. ในกรณีของบริษัทที่ได้และไม่ได้รับรองระบบมาตรฐาน ISO 9000 แตกต่างกันอย่างมาก

ตารางที่ 10 เวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นขอเครื่องหมายรับรอง มอก.ของ 2 กรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานผลิตพัดลมไฟฟ้า (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	240	226	261,818				261,818
2. ยื่นคำขอ		0.5	1,136	10			1,146
3. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสินค้า	30						0
4. ตรวจสอบโรงงาน		2	5,909			2,000	7,909
5. ตรวจสอบผลิตภัณฑ์	21			7,500			7,500
6. รับผลการตรวจสอบ	30						0
7. รับใบอนุญาต		0.5		1,000			1,000
รวม	321	229	268,864	8,510	0	2,000	279,374

หมายเหตุ: โรงงานไม่ได้รับการรับรองระบบมาตรฐาน ISO 9000

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตเครื่องดับเพลิง (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. หาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	15	7	20,682				20,682
2. ยื่นคำขอ		0.5	1,136	10			692
3. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสินค้า	30						0
4. ตรวจสอบโรงงาน		2	5,909			2,000	7,909
5. ตรวจสอบผลิตภัณฑ์	180			3,000			3,000
6. รับผลการตรวจสอบ	30						0
7. รับใบอนุญาต		0.5		1,000			1,000
รวม	255	10	27,273	4,010	0	2,000	33,283

หมายเหตุ: *โรงงานได้รับการรับรองระบบมาตรฐาน ISO 9000

ตารางที่ 11 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายในการยื่นขอเครื่องหมาย มอก.ของแต่ละกรณีศึกษา

ผลิตภัณฑ์	ที่ตั้ง	มีระบบ ISO 9000	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
อิฐ	ภาคเหนือ	ไม่	57	11	23,864	1,010	10,000 ¹	5,800 ²	40,674
เสาคอนกรีต	ภาคเหนือ	ไม่	87	11.5	26,136	1,010	10,500 ¹	11,600 ²	49,246
เครื่องดับเพลิง	กรุงเทพฯ	ใช่	255	10	27,273	4,010	-	2,000 ³	33,283
พัดลม	กรุงเทพฯ	ไม่	321	229	268,864	8,510	-	2,000 ³	279,374
พัดลม (ก่อนปี 2542)	กรุงเทพฯ	ไม่	321	16	24,773	8,510	-	1,000 ³	34,283

หมายเหตุ: ¹ ค่าเดินทางมายื่นคำขอที่กรุงเทพฯ

² ต้นรับเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบโรงงาน

³ เลี้ยงอาหารเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. 2530

ธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตและเกมส์หรือที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ตคาเฟ่” (internet cafe) เป็นตัวอย่างของธุรกิจสมัยใหม่ประเภทหนึ่ง ในทางกฎหมาย ธุรกิจดังกล่าวถูกจัดกลุ่มอยู่ในประเภทเดียวกับธุรกิจบริการเช่าวิดีโอ โดยอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 และต้องได้รับใบอนุญาตประกอบการจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งที่ลักษณะการประกอบการของธุรกิจทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก

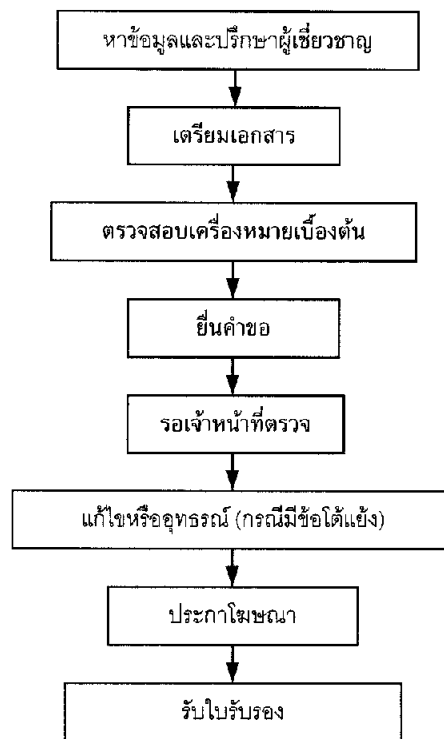
ในการยื่นขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการต้องยื่นคำขอ ภาพถ่าย หนังสือรับรองความประพฤติจากข้าราชการตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไป พร้อมกับชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประมาณ 1,500 บาท กฎหมายยังกำหนดให้อินเทอร์เน็ตคาเฟ่เปิดบริการได้ไม่เกิน 22.00 น.ในแต่ละวัน อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการบางรายไม่ทราบกฎหมายและประกอบธุรกิจโดยไม่มีใบอนุญาตหรือประกอบธุรกิจเกินเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ประกอบการเหล่านั้นมักจะถูกเรียกสินบนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับประมาณ 5-6 พันบาทต่อเดือนหากประกอบธุรกิจโดยไม่มีใบอนุญาต และ 2-3 พันบาทต่อเดือนหากประกอบธุรกิจเกินเวลาที่กำหนด

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2542

พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้ากำหนดให้ผู้ที่ต้องการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับกรมทรัพย์สินทางปัญญา เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้ต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายดังกล่าวแตกต่างจากสินค้าอื่น ทั้งนี้ เครื่องหมายดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ตลอดจนเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว (มาตรา 6 และมาตรา 7)

ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเริ่มจากเตรียมเอกสาร 11 ชุด ตรวจสอบเบื้องต้นจากคอมพิวเตอร์ว่าเครื่องหมายที่ต้องการจดทะเบียนเหมือนกับเครื่องหมายของผู้อื่นหรือไม่ ยื่นขอจดทะเบียนรอการตรวจสอบเครื่องหมายโดยเจ้าหน้าที่และลงประกาศโฆษณา ในกรณีที่ไม่มีผู้คัดค้าน กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะออกไปรับรองให้ (ภาพที่ 4) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วจะได้รับความคุ้มครอง 10 ปี และเมื่อครบกำหนดเจ้าของจะสามารถต่ออายุต่อไปได้เรื่อยๆ ครั้งละ 10 ปี

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประกอบด้วย

- ค่าธรรมเนียมการใช้คอมพิวเตอร์ตรวจสอบเบื้องต้นชั่วโมงละ 100 บาท
- ใบคำขอใบละ 25 บาท
- ค่าธรรมเนียมการยื่นขอจดทะเบียนสินค้าละ 500 บาท
- ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสินค้าละ 300 บาท

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่นิยมว่าจ้างสำนักงานทนายความเป็นผู้ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้แทน เนื่องจากการยื่นขอจดทะเบียนมีความยุ่งยากด้านเอกสาร ตัวอย่างค่าบริการที่สำนักงานทนายความเรียกเก็บในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า มีดังนี้

- 5,000–10,000 บาท สำหรับการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของบริษัทไทย และ 10,000–15,000 บาทในกรณีของบริษัทต่างประเทศ
- 4,000–5,000 บาท สำหรับการยื่นต่ออายุจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของบริษัทไทย และ 5,000–6,000 บาทในกรณีของบริษัทต่างประเทศ

โดยหลักการแล้ว การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะใช้เวลาประมาณ 3 เดือน แต่ในทางปฏิบัติ การจดทะเบียนส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 9–12 เดือน และอาจมากกว่านั้นหากถูกปฏิเสธการจดทะเบียนและต้องยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า เหตุผลหนึ่งที่เจ้าหน้าที่มักปฏิเสธจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็คือการที่เครื่องหมายนั้นไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะที่ชัดเจนตามมาตรา 6 ซึ่ง SMEs หลายรายรู้สึกว่าการพิจารณาของกรมทรัพย์สินทางปัญญายังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน เมื่อถูกปฏิเสธ SMEs

บางรายอาจยื่นอุทธรณ์ บางรายอาจออกแบบเครื่องหมายใหม่แล้วยื่นขออีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่บางรายตัดสินใจยกเลิกการจดทะเบียนการค้าไปเลย เนื่องจากเกรงว่าต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายอีกมาก

ปัญหาที่พบบ่อยอีกประการหนึ่งก็คือ การที่ผู้ยื่นจดทะเบียนไม่มีความสะดวกในการสอบถามความคืบหน้าของการพิจารณาคำขอ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ยื่นคำขออยู่ในต่างจังหวัด เพราะต้องมาติดต่อสอบถามด้วยตนเองที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ตารางที่ 12 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จากการสำรวจพบว่าผู้ประกอบการใช้เวลาประมาณ 3.5 วันเพื่อเตรียมเอกสารในการจดทะเบียน และว่าจ้างสำนักงานทนายความหรือสำนักงานบัญชีเป็นผู้ยื่นแทน โดยเสียค่าใช้จ่ายบริการประมาณ 500 ถึง 100,000 บาท ขึ้นอยู่กับประเภทของบริการ โครงสร้างราคาของสำนักงานทนายความ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับตัวแทน

ตารางที่ 12 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

กรณีศึกษาที่ 1 ธุรกิจบริการจัดสัมมนา (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูลและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ	↑	0.5	682		95,075		95,757
2. เตรียมเอกสาร		1	1,364				1,364
3. ตรวจสอบเครื่องหมายเบื้องต้น					100		100
4. ยื่นคำขอ	180			525			525
5. รอเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเครื่องหมาย	↓						0
6. แก้ไขหรืออุทธรณ์		1	1,364	4,000			5,764
7. ประกาศโฆษณา		90					0
8. รับใบรับรอง				300			300
รวม	270	2.5	3,409	4,925	97,075	0	103,409

หมายเหตุ: *อุทธรณ์ 2 ครั้ง

กรณีศึกษาที่ 2 ธุรกิจบริการจัดสัมมนา (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูลและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ	↑	0.5	682		1,500		2,182
2. เตรียมเอกสาร		1	1,364				1,364
3. ตรวจสอบเครื่องหมายเบื้องต้น					100		100
4. ยื่นคำขอ	630			525			525
5. รอเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเครื่องหมาย	↓						0
6. แก้ไขหรืออุทธรณ์		1.5	2,045	6,000			8,045
7. ประกาศโฆษณา		90					0
8. รับใบรับรอง				300			300
รวม	720	3.0	4,091	6,925	1,500	0	12,516

หมายเหตุ: *อุทธรณ์ 3 ครั้ง

ตารางที่ 13 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายในการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	จำนวน อุทธรณ์ (ครั้ง)	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
ธุรกิจบริการจัดสัมมนา	กรุงเทพฯ	2	2.5	270	3,409	4,925	95,075	0	103,409
อินเทอร์เน็ตคาเฟ่	ภาคเหนือ	หลาย	3	720	4,091	6,925	1,500	0	12,516
ร้านกาแฟ ¹	กรุงเทพฯ	0	1.5	190	2,045	925	7,075	0	10,046
โรงงานผลิตลูกโป่ง ²	กรุงเทพฯ	1	5	240	6,818	725	0	0	7,543
โรงงานผลิตน้ำบริโภค ¹	ภาคตะวันออก	0	7	192	9,545	1,025	0	0	10,570

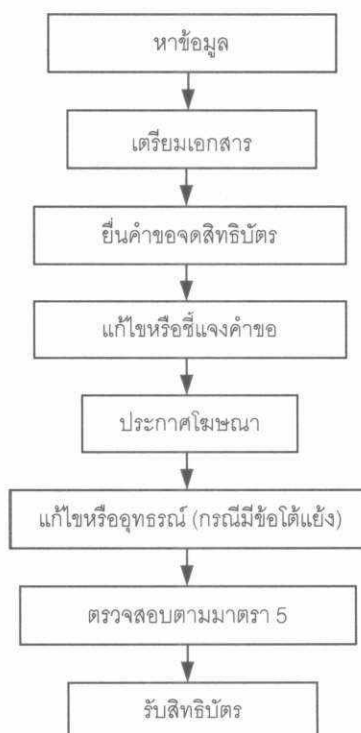
หมายเหตุ: ¹ ถูกปฏิเสธการขอจดเครื่องหมาย

² อยู่ในระหว่างขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องหมาย

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2542

พ.ร.บ.สิทธิบัตรเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งอยู่ในรูปของสิ่งประดิษฐ์ กรรมวิธีการผลิต และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงค่าใช้จ่ายในการจดสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์เท่านั้น ขั้นตอนในการยื่นขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ประกอบไปด้วย การจัดทำเตรียมเอกสารและยื่นคำขอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา การรอตรวจสอบเบื้องต้นและประกาศโฆษณา การรอตรวจสอบตามมาตรา 5 ว่าสิทธิบัตรนั้นเป็นการประดิษฐ์ใหม่ที่มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นและสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้หรือไม่ และการรับสิทธิบัตรพร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียม (ภาพที่ 5) ค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรมีทั้งค่าธรรมเนียมครั้งแรก และค่าธรรมเนียมในการต่ออายุรายปีซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราก้าวหน้าเมื่อขึ้นปีที่ 6

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการยื่นขอสิทธิบัตร

ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำในการจดทะเบียนอยู่ในระดับประมาณ 4,500 บาท อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีกว่าจ้างนักกฎหมายเป็นผู้ดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนให้แทน โดยเสียค่าบริการในอัตราดังตัวอย่างต่อไปนี้ (สำนักงานที่ปรึกษากฎหมายบางแห่งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในหน่วยดอลลาร์)

- ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำในการยื่นขอรับสิทธิบัตร 25,000 บาท (600 ดอลลาร์สหรัฐ)
- ค่าธรรมเนียมในการยื่นอุทธรณ์คำขอ 4,000 บาทต่อครั้ง (100 ดอลลาร์สหรัฐ)

ขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการประกาศโฆษณาจะใช้เวลาน้อย 6 เดือน และจะใช้อีกอย่างน้อย 3 เดือนในการตรวจสอบตามมาตรา 5 อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ การยื่นขอมักใช้เวลามากกว่า 2 ปี หรืออาจนานกว่านั้น หากต้องแก้ไขคำขอหรือถูกคัดค้าน ตารางที่ 14 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการขอรับสิทธิบัตรของ 2 กรณีศึกษา และตารางที่ 15 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการขอรับสิทธิบัตรในกรณีศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ 14 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการขอรับสิทธิบัตรของ 2 กรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ 1 สิทธิบัตรอุปกรณ์ก่อสร้าง (ภาคกลาง)**

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูล	30	10	22,727				22,727
2. เตรียมเอกสาร		1	2,273		500		2,773
3. ยื่นคำขอจดสิทธิบัตร	584	1	1,364	1,000			2,364
4. แก้ไขหรือชี้แจงคำขอ	450*	25	56,818	500			57,318
5. ประกาศโฆษณา	60			500			500
6. แก้ไขหรืออุทธรณ์	-						0
7. ตรวจสอบความใหม่	90	2	4,545	1,500	2,000		8,045
8. รับสิทธิบัตร		1	2,273	2,000			4,273
รวม	1,216	37	90,000	5,500	2,500	0	98,000

หมายเหตุ: *แก้ไขคำขอ 5 ครั้ง

กรณีศึกษาที่ 2 สิทธิบัตรอุปกรณ์ดับเพลิง (ภาคตะวันออก)**

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. หาข้อมูล	14	8	10,909				10,909
2. เตรียมเอกสาร		30	40,909				2,773
3. ยื่นคำขอจดสิทธิบัตร	630	1	682	1,000			1,682
4. แก้ไขหรือชี้แจงคำขอ		14	19,091	700			19,791
5. ประกาศโฆษณา	60			500			500
6. แก้ไขหรืออุทธรณ์		14	19,091				19,091
7. ตรวจสอบความใหม่							
8. รับสิทธิบัตร							
รวม	704	67	90,682	2,200	0	0	92,882

หมายเหตุ: *อยู่ในระหว่างขั้นตอนถูกคัดค้าน

ตารางที่ 15 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการขอรับสิทธิบัตรในกรณีต่างๆ

สิทธิบัตร	ที่ตั้ง	ประสบ การณ์ ยื่นขอใน อดีต (ครั้ง)	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (วัน)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
อุปกรณ์ดับเพลิง ¹	ภาคตะวันออก	0	>704	>67	90,682	2,200	0	-	92,882
อุปกรณ์ก่อสร้าง	ภาคกลาง	0	1,216	37	90,000	5,500	2,500	-	98,000
เครื่องมือก่อสร้าง ²	ภาคกลาง	1	385	3	5,909	1,000	-	-	6,909
ประมาณโดยผู้เชี่ยวชาญ	กรุงเทพฯ	หลาย	280	52	70,909	6,200	55,900	-	113,009

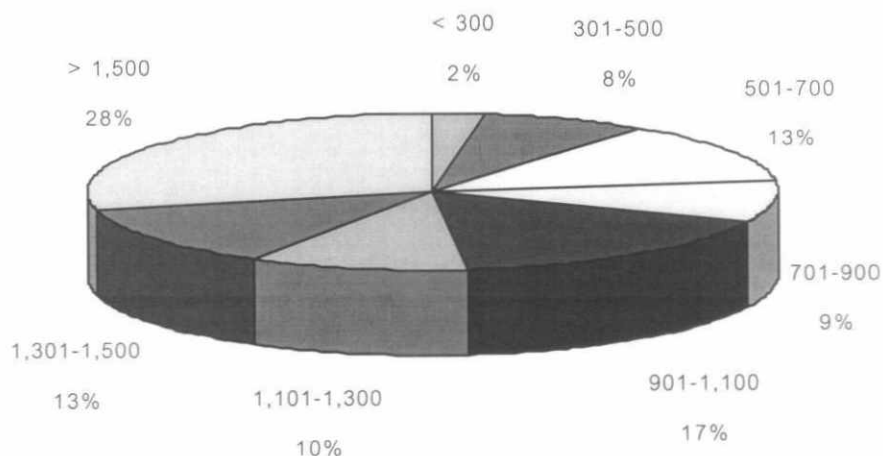
หมายเหตุ: ¹ อยู่ในระหว่างขั้นตอนถูกคัดค้าน

² อยู่ในระหว่างขั้นตอนการแก้ไขคำขอ

จากการสำรวจ พบว่า SMEs ประสบปัญหาหลายประการในการยื่นจดสิทธิบัตร ปัญหาประการแรกก็คือค่าใช้จ่ายในการจดและต่ออายุสิทธิบัตรอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ซึ่งทำให้ SMEs หลายรายลังเลที่จะยื่นจดสิทธิบัตร นอกจากนี้ การขาดความรู้ทางกฎหมายยังเป็นอุปสรรคอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการสูญเสียสิทธิในการยื่นจดสิทธิบัตร เช่น นักประดิษฐ์หลายรายไม่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลสิ่งประดิษฐ์แก่สาธารณะก่อนการยื่นจดสิทธิบัตรมีผลทำให้สิ่งประดิษฐ์นั้นหมดสภาพของการเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือกระบวนการยื่นจดสิทธิบัตรทั้งหมดใช้เวลานานมาก ผู้ยื่นจดสิทธิบัตรครั้งแรกอาจต้องใช้เวลาทั้งหมดกว่า 1,200 วัน จึงจะได้รับสิทธิบัตร เพราะอาจต้องแก้ไขคำขอเพิ่มเติมหรืออุทธรณ์คำขอต่อคณะกรรมการหลายครั้ง ภาพที่ 6 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการจดสิทธิบัตรของนักประดิษฐ์ไทย จากภาพจะเห็นว่าการยื่นจดสิทธิบัตรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 50 ใช้เวลานานกว่า 1,100 วัน

ภาพที่ 6 ระยะเวลาที่ใช้ในการจดสิทธิบัตรตั้งแต่เริ่มยื่นขอจนได้รับสิทธิบัตร

หน่วย: วัน

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่งานสร้างสรรค์ในรูปของวรรณกรรมรวมทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ งานสิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ และงานอื่นๆ ในด้านวรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ (มาตรา 6)

SMEs ในการสำรวจส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายลิขสิทธิ์มากนัก ยกเว้นธุรกิจอินเทอร์เน็ตและเกมส์คาเฟ่ ธุรกิจบริการเช่าวิดีโอ และธุรกิจจำหน่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องเลือกระหว่างการใช้ซอฟต์แวร์ที่ถูกต้อง ซึ่งมีราคาแพง หรือซอฟต์แวร์ละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งมีราคาถูกกว่ามากแต่ต้องเสี่ยงต่อการถูกรบกวนจากตำรวจ กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดบทลงโทษต่อผู้ละเมิดว่าอาจถูกปรับตั้งแต่ 20,000 ถึง 200,000 บาท หรือในกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ในเชิงพาณิชย์ ผู้ละเมิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 4 ปี หรือถูกปรับตั้งแต่ 100,000 ถึง 800,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 69)

จากการสำรวจพบว่า ค่าปรับโดยเฉลี่ยของผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎหมายอยู่ในระดับประมาณ 60,000 บาท อย่างไรก็ตาม ผู้ละเมิดมักหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าปรับ โดยจ่ายเงินใต้โต๊ะให้แก่เจ้าหน้าที่แทนในระดับประมาณ 30,000 บาท

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีอากรและการรายงาน

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

พ.ร.บ.การบัญชีกำหนดให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต้องจัดทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจตามรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด (มาตรา 8 และ มาตรา 9) โดยผู้ประกอบการต้องยื่นส่งงบการเงินประจำปีต่อกรมทะเบียนการค้าภายใน 1 เดือน หลังจากได้รับการอนุมัติจากผู้ถือหุ้น (มาตรา 11) นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้งบการเงินดังกล่าวต้องผ่านการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant: CPA) ก่อนที่จะนำไปใช้ประเมินภาษีเงินได้ของบริษัทตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นๆ ต่อไป

พ.ร.บ.ประกันสังคมกำหนดให้ธุรกิจต่างๆ ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คน และลูกจ้างมีอายุระหว่าง 15-60 ปีอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ (มาตรา 33) ธุรกิจมีหน้าที่ต้องรายงานชื่อ ค่าแรง และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับลูกจ้างต่อสำนักงานประกันสังคม (มาตรา 34) สำหรับลูกจ้างที่อยู่ในระบบประกันสังคมจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยสิทธิประโยชน์จะครอบคลุมถึงกรณีที่ถูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย ทูพพลภาพหรือตายอันมิได้มาจากการทำงาน การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร และชราภาพ

มาตรา 46 พ.ร.บ.ประกันสังคมกำหนดให้รัฐบาล นายจ้าง และลูกจ้างจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมในอัตราร้อยละ 3 ของค่าจ้าง กรณีค่าจ้างสูงสุดไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้

นายจ้างยังมีหน้าที่หักค่าจ้างจากลูกจ้างเพื่อนำส่งเป็นเงินสมทบกองทุนดังกล่าวภายในวันที่ 15 ของทุกเดือน (มาตรา 47)

พ.ร.บ.เงินทดแทนกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมและจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทนประจำปี โดยอัตราที่ธุรกิจต้องจ่ายเงินสมทบแก่กองทุนนั้นจะขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของธุรกิจแต่ละประเภท แต่สูงสุดไม่เกินร้อยละ 5 ของค่าแรงต่อปี ในทางปฏิบัติ อัตราส่วนดังกล่าวจะอยู่ระหว่างร้อยละ 0.2-1.0 ของค่าแรงต่อปี โดยค่าแรงต่อปีที่ใช้ในการประเมินสูงสุดไม่เกิน 240,000 บาท

ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานจะได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาล (มาตรา 13) และได้รับเงินชดเชยตามความเหมาะสมในอัตราที่กำหนด (มาตรา 18) ในกรณีที่ลูกจ้างต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานภายหลังการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ลูกจ้างจะได้รับเงินชดเชยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (มาตรา 15) หรือกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตาย ผู้รับประโยชน์ของลูกจ้างจะได้รับค่าทำศพเป็นจำนวน 100 เท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวัน (มาตรา 16)

การสำรวจพบว่า SMEs ส่วนใหญ่จะว่าจ้างสำนักงานทนายความหรือสำนักบัญชีในการจัดทำรายงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ เนื่องจากรายงานที่เกี่ยวข้องมีจำนวนมากและมีความซับซ้อน การแจ้งข้อมูลที่ผิดพลาดอาจทำให้บริษัทได้รับโทษตามกฎหมาย นอกจากนี้ มาตรา 7 พ.ร.บ.การบัญชียังกำหนดให้ผู้ทำบัญชีต้องสำเร็จการศึกษาสาขาบัญชีในระดับปริญญาตรี ข้อกำหนดดังกล่าวทำให้ SMEs ซึ่งขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติดังกล่าวต้องว่าจ้างหน่วยงานภายนอกในการจัดทำบัญชีให้แทน อย่างไรก็ตาม SMEs ส่วนใหญ่ยังคงต้องใช้บุคลากรภายในบริษัทอีก 2-3 คนทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

ค่าใช้จ่ายของ SMEs ในการปฏิบัติตามกฎหมายทั้ง 4 ฉบับจึงประกอบด้วย ค่าจ้างสำนักงานบัญชีหรือสำนักงานกฎหมาย ค่าธรรมเนียมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และค่าจ้างบุคลากรภายในบริษัท ตารางที่ 16 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายทั้ง 4 ฉบับของกรณีศึกษา 3 กรณี ส่วนตารางที่ 17 แสดงผลสรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าวของกรณีศึกษาแต่ละกรณี

จากการสำรวจ คณะผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

- การเสียภาษีเงินได้ของธุรกิจ SMEs ในทางปฏิบัติเป็นผลมาจากการตั้งเป้าหมายรายได้ประจำปีของกระทรวงการคลัง โดยยึดตามภาษีที่บริษัทเคยเสียในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาและการเจรจาระหว่างบริษัทกับเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร SMEs หลายแห่งมีความเห็นว่า ในบางปีบริษัทถูกเรียกให้เสียภาษีมากขึ้น เพียงเพราะว่ารัฐบาลปรับเป้าหมายรายได้ในปีนั้นให้สูงขึ้น
- มีความต้องการใช้บริการผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจำนวนมาก ทำให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตรับงานเกินกว่าที่กำหนด และค่าบริการของผู้สอบบัญชีเพิ่มสูงขึ้น ในปัจจุบัน ค่าบริการดังกล่าวอยู่ในระดับตั้งแต่ 5,000 บาท ไปจนถึงมากกว่า 100,000 บาทต่อปี

ตารางที่ 16 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การบัญชี ประมวลรัษฎากร
พ.ร.บ.เงินทดแทน และ พ.ร.บ.ประกันสังคม

กรณีศึกษา 1: บริการจัดสัมมนา (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. เตรียมเอกสารงานเสียภาษีอากร		84	76,364				76,364
2. เตรียมเอกสารงานประกันสังคม		12	10,909				10,909
3. จัดสำนักงานบัญชี					600,000		600,000
4. ส่งงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีอนุญาต					100,000		100,000
5. ยื่นแบบฟอร์มและเสียภาษี		6	2,182	96,000			98,182
6. สรรพกรตรวจสอบ**		2	3,636				3,636
รวม	-	102	89,455	96,000	700,000	0	889,091

หมายเหตุ: *จ้างสำนักงานบัญชี

**สรรพกรมตรวจสอบ เนื่องจากแจ้งผลประกอบการขาดทุน

กรณีศึกษา 2: ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. เตรียมเอกสารงานเสียภาษีอากร		84	255,818				255,818
2. เตรียมเอกสารงานประกันสังคม		12	7,091				7,091
3. จัดสำนักงานบัญชี							0
4. ส่งงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีอนุญาต					50,000		50,000
5. ยื่นแบบฟอร์มและเสียภาษี		12	4,364	297,995			302,359
6. สรรพกรตรวจสอบ							0
รวม	-	102	89,455	96,000	700,000	0	614,586

หมายเหตุ: *จัดทำบัญชีด้วยพนักงานบัญชีของบริษัท

กรณีศึกษา 3: ธุรกิจร้านเช่าวิดีโอ (ภาคเหนือ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. เตรียมเอกสารงานเสียภาษีอากร		6	8,182				8,182
2. เตรียมเอกสารงานประกันสังคม		6	8,182				8,182
3. จัดสำนักงานบัญชี					5,000		5,000
4. ส่งงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีอนุญาต							-
5. ยื่นแบบฟอร์มและเสียภาษี		6	2,045	16,408			18,453
6. สรรพกรตรวจสอบ							3,636
รวม	-	18	18,409	16,408	5,000	0	39,817

หมายเหตุ: *เสียภาษีรายได้ประเภทบุคคลธรรมดา

ตารางที่ 17 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.การบัญชี ประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติเงินทดแทน และพระราชบัญญัติประกันสังคม

ของกลุ่มกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	การจ้างสำนักงานบัญชี	ระยะเวลาที่ใช้หรือ (วัน)	ระยะเวลาจริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าจ้างผู้สอบบัญชีอนุญาต (บาท)	ค่าจ้างสำนักงานบัญชี (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาท)
ธุรกิจผลิตสารเคมี	กรุงเทพฯ	ไม่จ้าง	-	132.5	69,409	30,000	-	-	99,409
ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	กรุงเทพฯ	ไม่จ้าง	-	108.5	267,955	50,000	-	-	317,955
ธุรกิจกาแฟ	กรุงเทพฯ	จ้าง	-	120.5	142,500	50,000	60,000	-	252,500
ธุรกิจนวดสปา	กรุงเทพฯ	จ้าง	-	132.5	48,682	15,000	36,000	-	99,682
ธุรกิจให้บริการจัดประชุม	กรุงเทพฯ	จ้าง	-	102.5	90,591	100,000	600,000	-	790,591
ธุรกิจให้เช่าที่พัก	กรุงเทพฯ	จ้าง	-	84.5	47,591	15,000	42,000	-	104,591
ธุรกิจเชื้อเพลิง	กรุงเทพฯ	จ้าง	-	53.3	72,682	4,000	3,000	-	79,682
ธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตและเกมส์	กรุงเทพฯ	จ้าง	-	24.5	15,136	15,000	24,000	-	54,136
ธุรกิจขายยาสัตว์	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จ้าง	-	54.5	37,955	12,000	24,000	-	73,955
ธุรกิจนำเข้าบริโภค	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จ้าง	-	197.3	135,318	14,000	24,000	-	173,318
ธุรกิจที่ปรึกษา	ภาคเหนือ	ไม่จ้าง	-	144.0	98,182	20,000	-	-	118,182
ธุรกิจบรรจุเชื้อเพลิง	ภาคเหนือ	จ้าง	-	32.9	60,682	10,000	-	-	70,682
ธุรกิจเครื่องจักรการเกษตร	ภาคเหนือ	จ้าง	-	118.1	60,918	12,000	19,200	-	92,118
ธุรกิจโรงสี	ภาคเหนือ	จ้าง	-	12.5	69,864	12,000	19,200	-	101,064
ธุรกิจของเล่นไม้	ภาคเหนือ	จ้าง	-	12.5	123,045	8,000	36,000	-	167,045
ธุรกิจขายคอมพิวเตอร์	ภาคเหนือ	จ้าง	-	48.5	66,591	10,000	24,000	-	100,591
ธุรกิจให้เช่าวิดีโอ	ภาคเหนือ	จ้าง	-	18.5	19,545	-	5,000	-	24,545
ธุรกิจขายสารเคมีการเกษตร	ภาคเหนือ	จ้าง	-	72.5	23,773	5,000	18,000	-	46,773

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475

ภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นภาษีที่จัดเก็บในอัตราร้อยละ 12.5 ของการประเมินอัตราค่าเช่าอาคารหรือที่ดินรายปีโดยองค์กรปกครองตนเองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 8) ตารางที่ 18 แสดงตัวอย่างของกรณีศึกษาที่ใช้เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินในแต่ละขั้นตอน ส่วนตารางที่ 19 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของ SMEs ในกรณีศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ 18 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับเสียค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน

กรณีศึกษาที่ 1 ธุรกิจให้เช่าที่พัก (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. รับใบแจ้งให้ชำระภาษี							0
2. ยื่นใบคำขอ	30	0.5	682				682
3. รับใบแจ้งภาษี	15						0
4. เสียภาษีและรับใบเสร็จ		0.5	682	1,200,000			1,200,682
รวม	45	1.0	1,364	1,200,000	0	0	1,201,364

หมายเหตุ: * ดำเนินการด้วยตนเอง

ตารางที่ 19 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของ SMEs ในแต่ละกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ภาษี (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
ธุรกิจผลิตสารเคมี	กรุงเทพฯ	1.0	1,364	10,000	-	800*	12,164
ธุรกิจกาแฟ	กรุงเทพฯ	0.3	341	2,375,400	-	-	2,375,741
ธุรกิจให้เช่าที่พัก	กรุงเทพฯ	1.0	1,364	1,200,000	-	-	1,201,364
ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์**	ภาคกลาง	1.0	2,045	35,000	-	1,000*	38,045
ธุรกิจน้ำแข็ง	ภาคเหนือ	0.5	227	10,000	-	-	10,227
ธุรกิจขายสารเคมี	ภาคเหนือ	0.5	682	5,400	-	-	6,082
ธุรกิจบรรจุเชื้อเพลิง	ภาคเหนือ	0.5	1,136	6,500	-	-	7,636

หมายเหตุ: *ของฝากหรือเลี้ยงอาหาร

**เจรจาต่อรองลดภาษีจาก 65,000 บาท เหลือ 35,000 บาท

จากการสำรวจพบว่า ภาษีโรงเรือนและที่ดินมีความแตกต่างกันมากในแต่ละกรณีศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น การประเมินราคา โดยที่ดินเช่าใช้มักมีราคาประเมินสูงกว่าที่ดินของตนเอง สถานที่ตั้งของสถานประกอบการ ตลอดจนจุดพินิจของผู้ประเมิน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่จึงมีผลต่อการประเมินภาษี

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

ภาษีป้ายเป็นภาษีประจำปีที่รัฐให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในจัดเก็บ (มาตรา 7) ในปัจจุบันการเสียภาษีป้ายไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อ SMEs ส่วนใหญ่ เพราะภาษีมียกระดับที่ไม่สูงนัก แม้ว่ากฎเกณฑ์ในการประเมินภาษีค่อนข้างจะซับซ้อน

ตารางที่ 20 แสดงตัวอย่างของกรณีศึกษาที่ใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการเสียภาษีป้ายแต่ละขั้นตอน และตารางที่ 21 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีป้ายของ SMEs ในกรณีศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ 20 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีป้าย

กรณีศึกษาที่ 1 ร้านเช่าวิดีโอ (ภาคเหนือ)

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. รับใบแจ้งให้ชำระภาษี							0
2. ยื่นชำระภาษีและรับใบเสร็จ		0.25	341	500			841
รวม	0	0.25	341	500	0	0	841

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตสารเคมี (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. รับใบแจ้งให้ชำระภาษี							0
2. ยื่นชำระภาษีและรับใบเสร็จ		0.5	682	600			1,282
รวม	0	0.5	682	600	0	0	1,282

ตารางที่ 21 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีป้ายของ SMEs ในแต่ละกรณีศึกษา

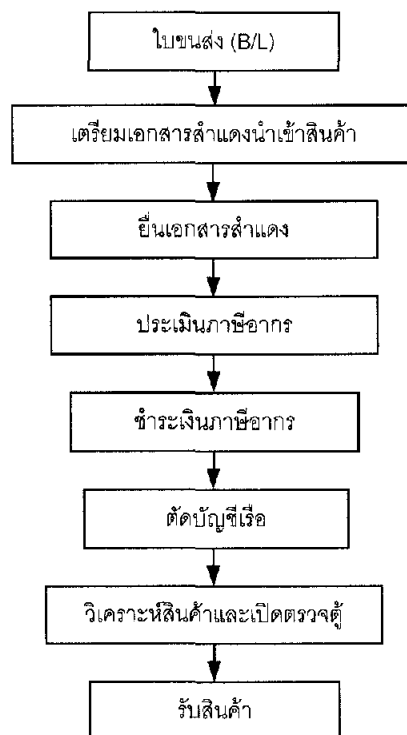
SMEs	ที่ตั้ง	เวลาที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจากการทำงาน (บาท)	ภาษี (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
ธุรกิจผลิตสารเคมี	กรุงเทพฯ	0.5	682	600	-	-	1,282
ธุรกิจกาแฟ*	กรุงเทพฯ	0.5	682	30,000	-	-	30,682
ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์	ภาคกลาง	0.25	341	600	-	-	941
ธุรกิจขายสารเคมี	ภาคเหนือ	0.25	341	200	-	-	540
ธุรกิจให้เช่าวิดีโอ	ภาคเหนือ	0.25	341	500	-	-	841

หมายเหตุ: *รวมภาษีป้ายจาก 75 สาขา ซึ่งชำระผ่านผู้ให้เช่าพื้นที่

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

พ.ร.บ.ศุลกากรเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าผ่านด่านศุลกากรทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ในการสำรวจ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าทางทะเล ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าผ่านศุลกากร เริ่มต้นจากการเตรียมเอกสารสำแดงนำเข้าสินค้า ซึ่งประกอบด้วย ใบส่งของ (invoice) ใบขนส่ง (B/L) บัญชีรายละเอียดบรรจุหีบห่อ ใบอนุญาตควบคุมสินค้า และเอกสารอื่นๆ ยื่นต่อศุลกากรเพื่อรับใบขนสินค้า หลังจากนั้น ผู้นำเข้าต้องดำเนินการยื่นใบขนสินค้าเพื่อประเมินและชำระภาษีอากร ขอตรวจปล่อยสินค้าและตัดบัญชีเรือซึ่งอาจมีการตรวจสินค้า และรับสินค้าออกจากเขตอารักขาของศุลกากร (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าผ่านกรมศุลกากร

ตารางที่ 22 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าทางเรือของกรณีศึกษา และ ตารางที่ 23 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเข้าของแต่ละกรณีศึกษา เนื่องจากการขอปล่อยสินค้านั้นมีขั้นตอนที่ค่อนข้างซับซ้อน โดยทั่วไปผู้ประกอบการมักจะจ้างตัวแทนออกของ (custom broker) เป็นผู้ดำเนินการแทน จากการสำรวจพบว่า มักมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ในขั้นตอนดังกล่าว โดยตัวแทนจะเป็นผู้จ่ายประมาณ 2,000–3,500 บาทต่อการขอปล่อยสินค้านึ่งเที่ยว

กรณีศึกษาของโรงงานผลิตสารเคมีเป็นกรณีที่น่าสนใจ ในช่วงก่อนปี 2541 บริษัทเคยใช้บริการตัวแทนออกของมาก่อน แต่หลังจากนั้นก็เปลี่ยนมาใช้วิธีออกของด้วยตนเอง พบว่าสามารถลดค่าใช้จ่ายจากเดิม 60,000 บาทเหลือเพียง 4,000 บาท เนื่องจากผู้นำเข้าปฏิเสธที่จะจ่ายสินบนแก่เจ้าหน้าที่หลังจากทราบ

กฎเกณฑ์ด้านศุลกากรอย่างละเอียด กรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่า สาเหตุหนึ่งของการจ่ายสินบนเกิดจากการที่ผู้ประกอบการขาดความรู้เรื่องกฎหมายอย่างเพียงพอ ซึ่งทำให้ถูกเจ้าหน้าที่รัดไถ่ได้

ตารางที่ 22 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าหนึ่งเที่ยวผ่านศุลกากร

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานผลิตสารเคมี (กรุงเทพฯ) – ปัจจุบัน*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
1. รับใบขนส่ง (B/L)							0
2. เตรียมเอกสาร	7	2	1,818		2,000**		3,818
3. ยื่นเอกสารสำแดงนำเข้าสินค้า	↑	1	1,364	90			1,454
4. ประเมินภาษีอากร						1,000	1,000
5. ชำระเงินภาษีอากร	1			140,000		20	140,020
6. ตัดบัญชีเรือ				3,000			3,000
7. วิเคราะห์สินค้าและเปิดตรวจตู้						1,200	1,200
8. รับสินค้า	↓				16,000***	80	16,080
รวม	8	3	3,182	143,090	18,000	2,300	166,572

หมายเหตุ: *ดำเนินการเอง

**ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนใบ B/L เป็น D/O

***ค่าจ้างรถบรรทุกสินค้า

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตสารเคมี (กรุงเทพฯ) – ก่อนปี 2541*

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้ รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้ จ่าย (บาท)
1. รับใบขนส่ง (B/L)							0
2. เตรียมเอกสาร	7	0.5	682		42,000*		42,682
3. ยื่นเอกสารสำแดงนำเข้าสินค้า	↑			90	19,610**		19,700
4. ประเมินภาษีอากร						1,000	1,000
5. ชำระเงินภาษีอากร	1			140,000		20	140,020
6. ตัดบัญชีเรือ				3,000			3,000
7. วิเคราะห์สินค้าและเปิดตรวจตู้						1,200	1,200
8. รับสินค้า	↓				16,000***	80	16,080
รวม	8	0.5	682	143,090	77,610	2,300	223,682

หมายเหตุ: *จ้างตัวแทนเป็นผู้ยื่นขออนุญาตนำเข้าวัตถุดิบที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม

**จ้างตัวแทนเป็นผู้ดำเนินการ

***ค่าจ้างรถบรรทุกสินค้า

กรณีศึกษาที่ 3 โรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (ภาคตะวันออก)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
1. รับใบขนส่ง (B/L)							0
2. เตรียมเอกสาร	3	0.5	682		500		1,182
3. ยื่นเอกสารสำแดงนำเข้าสินค้า	↑			90	2,000	3,500**	5,590
4. ประเมินภาษีอากร						0	0
5. ชำระเงินภาษีอากร	1						0
6. ตัดบัญชีเรือ				3,500			3,500
7. วิเคราะห์สินค้าและเปิดตรวจตู้							0
8. รับสินค้า	↓				5,000		5,000
รวม	4	0.5	682	3,590	7,500	3,500	15,272

หมายเหตุ: *กรณีศึกษาที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรจาก BOI และจ้างตัวแทนเป็นผู้ดำเนินการ

**ค่าได้โต๊ะ

กรณีศึกษาที่ 4 บริษัทค้าส่งอุปกรณ์ไฟฟ้า (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
1. รับใบขนส่ง (B/L)							0
2. เตรียมเอกสาร	3	0.5	455		1,800		2,255
3. ยื่นเอกสารสำแดงนำเข้าสินค้า	↑			90	2,000	2,000**	4,090
4. ประเมินภาษีอากร							0
5. ชำระเงินภาษีอากร	1			10,000			10,020
6. ตัดบัญชีเรือ				800			800
7. วิเคราะห์สินค้าและเปิดตรวจตู้	↓						0
8. รับสินค้า					800		800
รวม	4	0.5	455	10,890	3,800	2,000	17,945

หมายเหตุ: *จ้างตัวแทนเป็นผู้ดำเนินการ

**ค่าได้โต๊ะ

ตารางที่ 23 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าหนึ่งเที่ยวผ่านศุลกากรของแต่ละกรณี

SMEs	ที่ตั้ง	จำนวน สินค้า (ตู้)	ระยะเวลาที่ ใช้รอ (วัน)	ระยะ เวลาที่ ใช้ (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
โรงงานผลิตสารเคมี (ปัจจุบัน)	กรุงเทพฯ	4	8	3.0	3,182	143,090	2,000	2,300	150,572
โรงงานผลิตสารเคมี (ก่อนปี 2542)	กรุงเทพฯ	4	8	0.5	682	143,090	59,610	2,300	205,682
โรงงานผลิตถุงมือ	ภาคเหนือ	0.25	9	1.0	682	24,658	5,535	1,875	32,750
ธุรกิจค้าส่งอุปกรณ์ไฟ ฟ้า	กรุงเทพฯ	0.25	4	0.5	455	10,890	3,800	2,000	17,145
โรงงานชิ้นส่วนยาน ยนต์	ภาคตะวันออก	1	4	0.5	682	3,590	2,500	3,500	10,272

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการประกอบธุรกิจ

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542

พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้าได้กำหนดพฤติกรรมทางการค้าที่ผิดกฎหมายออกเป็น 5 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. การใช้อำนาจเหนือตลาดในการกำหนดราคา เงื่อนไขการซื้อขายสินค้าและบริการในลักษณะเชิงบังคับ หรือแทรกแซงการดำเนินธุรกิจของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล (มาตรา 25)
2. การควบรวมธุรกิจเพื่อสร้างการผูกขาด หรือลดการแข่งขันลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาต (มาตรา 26)
3. การร่วมกับธุรกิจรายอื่นกระทำการอันเป็นการผูกขาด การลดหรือจำกัดการแข่งขันในตลาด (มาตรา 27)
4. การร่วมมือกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งอยู่ต่างประเทศดำเนินการจำกัดโอกาสของธุรกิจอื่นในประเทศ
5. การทำการใดๆ ที่ไม่เป็นธรรม และมีผลทำลาย ทำให้เสียหาย ชัดขวาง กีดกัน หรือจำกัดการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจอื่น

โดยทั่วไป SMEs มักจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการป้องกันการผูกขาดของธุรกิจรายใหญ่จากกฎหมายฉบับนี้ จากการสำรวจ พบว่าในธุรกิจอินเทอร์เน็ตและเกมส์คาเฟ่ มีพฤติกรรมการขายพ่วง โดยตัวแทนจำหน่ายเกมส์รายใหญ่ใช้วิธีบังคับขายเกมส์ที่ไม่ได้รับความนิยมพ่วงกับเกมส์ที่ได้รับความนิยม ทั้งที่การกระทำดังกล่าวอาจเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 25 ของกฎหมายแข่งขันทางการค้า หากผู้ขายเป็น “ผู้มีอำนาจเหนือตลาด” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดนิยามของผู้มีอำนาจเหนือตลาดในกฎหมายดังกล่าว พ.ร.บ.นี้จึงไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง

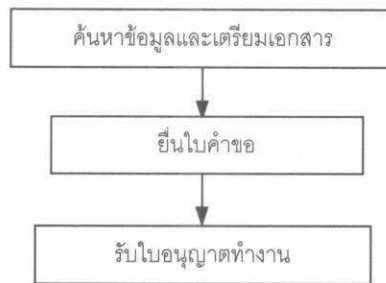
พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าวกำหนดให้คนต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (มาตรา 7) โดยคนต่างด้าวนั้นต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในประเทศหรือได้รับใบอนุญาตชั่วคราวให้เข้ามาในประเทศไทยตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (มาตรา 11) โดยทั่วไป คนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยมักจะได้รับใบอนุญาตชั่วคราวเข้าประเทศมาก่อนการเข้าประเทศ

ก่อนที่คนต่างด้าวจะสามารถทำงานในประเทศไทย ผู้ประกอบการที่ต้องการว่าจ้างคนงานต่างด้าวอาจยื่นคำขอใบอนุญาตแทนคนต่างด้าวได้ (มาตรา 8) อย่างไรก็ตาม กรมการจัดหางานจะไม่ออกใบอนุญาตให้จนกว่าคนต่างด้าวจะเข้าในประเทศไทยโดยใช้ใบอนุญาตชั่วคราวเข้าประเทศเรียบร้อยแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้คนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานต้องทำงานกับผู้ประกอบการตามที่ระบุในใบอนุญาตเท่านั้น (มาตรา 21) ผู้ฝ่าฝืนมาตราดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 39)

นอกจากนี้ ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาการอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2545 ที่ออกกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ประกอบการที่จะว่าจ้างแรงงานต่างด้าวต้องมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาทต่อการว่าจ้างแรงงานต่างด้าวหนึ่งคน และยังกำหนดให้คนต่างด้าวต้องชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีขั้นต่ำให้แก่รัฐ 18,000 บาทต่อปี หรือเทียบเท่ากับเงินเดือนขั้นต่ำประมาณ 35,000 บาท

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว

ตารางที่ 24 แสดงเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวของ SMEs 2 แห่ง จากการสำรวจพบว่าทั้ง 2 แห่ง ดำเนินการเพิ่มทุนจดทะเบียนตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม SMEs ทั้งสองรายไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับเรื่องเงินเดือนขั้นต่ำแต่ใช้วิธีแจ้งเงินเดือนของคนต่างด้าวให้สูงเกินจริง

ตารางที่ 24 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว

กรณีศึกษาที่ 1 ธุรกิจผลิตน้ำบริโภค* (ภาคตะวันออก)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	30	10.0	10,909		2,000**	16,500***	29,409
2. ยื่นใบคำขอ	↑	3.0	3,409	2,020			5,429
3. รับใบอนุญาตทำงาน	↓	45	1,023	2,000			3,023
รวม	75	14.5	15,341	4,020	2,000	16,500	37,861

หมายเหตุ: * ดำเนินการด้วยตนเอง

** ค่าแปลเอกสาร

*** ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเพิ่มทุนจาก 3 ล้านบาท เป็น 6 ล้านบาท ซึ่งจ่ายให้แก่กรมทะเบียนการค้า

กรณีศึกษาที่ 2 ธุรกิจพัฒนาเว็บไซต์* (ภาคเหนือ)

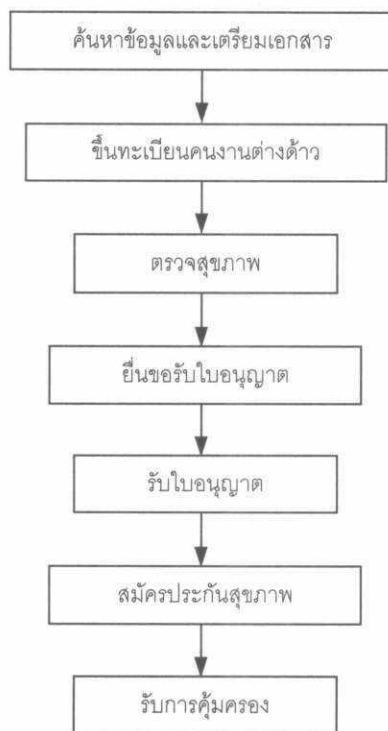
ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	30	7	9,545		10,000	5,500**	25,045
2. ยื่นใบคำขอ	↑			10			10
3. รับใบอนุญาตทำงาน	↓	90	682	1,000			1,682
รวม	120	7.5	10,227	1,010	10,000	5,500	26,737

หมายเหตุ: * จ้างสำนักงานทนายความ

** ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเพิ่มทุนจาก 1 ล้านบาท เป็น 2 ล้านบาท ซึ่งจ่ายให้แก่กรมทะเบียนการค้า

ส่วนการขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานไร้ทักษะต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า ลาว กัมพูชา) นั้นมีขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยากกว่าประเภทแรก โดยก่อนยื่นขอใบอนุญาต ผู้ประกอบการต้องแจ้งความประสงค์ขอขึ้นทะเบียนคนงานต่างด้าวต่อกรมการจัดหางาน และให้คนต่างด้าวรับการตรวจสุขภาพ หลังจากนั้น จึงเริ่มยื่นขอใบอนุญาตทำงานและทำประกันสุขภาพ (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 ขั้นตอนขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานไร้ทักษะต่างด้าว

ตารางที่ 25 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวไร้ทักษะ

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานผลิตน้ำปลา* (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร		0.5	682				682
2. ขึ้นทะเบียนคนงานต่างด้าว	↑ 15	0.5	682				682
3. ตรวจสุขภาพ	↓	0.5	682		15,000		15,682
4. ยื่นขอใบอนุญาต	↑	0.5	682	48,750			682
5. รับใบอนุญาต	180						
6. สมัครประกันสุขภาพ		0.5	682	18,000			682
7. รับการคุ้มครอง	↓						
รวม	195	2.5	3,409	66,750	15,000	0	85,159

หมายเหตุ: * ยื่นขอใบอนุญาตคนงานต่างด้าว 15 คน

กรณีศึกษาที่ 2 ร้านค้าปลีก* (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร		0.5	682				682
2. ขึ้นทะเบียนคนงานต่างด้าว	↑30	0.5	682				682
3. ตรวจสุขภาพ	↓	0.5	682		2,400		2,400
4. ยื่นขอใบอนุญาต	↑	0.5	682				682
5. รับใบอนุญาต	180			9,750			9,750
6. สัมภาษณ์สุขภาพ		0.5	682				682
7. รับการคุ้มครอง	↓			3,600			3,600
รวม	210	2.5	3,409	13,350	2,400	0	19,159

หมายเหตุ: * ยื่นขอใบอนุญาตคนงานต่างด้าว 2 คน

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดฉบับหนึ่ง กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำสาธารณะ แหล่งน้ำชายฝั่งรวมทั้งพื้นที่ปากแม่น้ำ น้ำบาดาล อากาศในบรรยากาศ ระดับเสียง และความสั่นสะเทือน (มาตรา 32) นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจกำหนดมาตรฐานควบคุมการปล่อยมลพิษหรือทิ้งของเสียใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม (มาตรา 55) และให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมมลพิษมีอำนาจกำหนดมาตรฐานการควบคุมมลพิษและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อควบคุมผู้ประกอบการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ

บทบัญญัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือกฎหมายกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องมีระบบบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือมลพิษอื่นตามมาตรฐาน (มาตรา 80) ในกรณีที่พบว่าการติดตั้งอุปกรณ์ของโรงงานยังไม่สามารถลดมลพิษได้ตามมาตรฐาน เจ้าหน้าที่ควบคุมมลพิษมีอำนาจสั่งให้ทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ดังกล่าวได้

ในทางปฏิบัติ การตรวจสอบโรงงานมักเกิดจากการร้องเรียนของชุมชนในบริเวณใกล้เคียง เช่น กรณีการร้องเรียนโรงงาน เจ้าหน้าที่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมจะทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมมลพิษเข้าไปดูแลปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ มาตรา 80 ของกฎหมายดังกล่าวยังกำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่จัดส่งรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดมลพิษต่อเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่โรงงานตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

ตารางที่ 26 สรุปค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวของกรณีศึกษา 6 แห่ง จากการสำรวจพบว่า ค่าใช้จ่ายในการควบคุมมลพิษส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการติดตั้งอุปกรณ์ใหม่หรือการปรับปรุงแก้ไขอุปกรณ์ควบคุมมลพิษที่ใช้อยู่เดิม ในบางกรณี คณะผู้วิจัยพบว่า การปฏิบัติตามกฎหมายของโรงงานบางแห่งอาจมีค่าใช้จ่ายสูงมาก เช่น โรงงานแห่งหนึ่งซึ่งต้องลงทุนติดตั้งระบบควบคุมมลพิษซึ่งมีต้นทุนสูงมาก ตัดสินใจหยุดสายการผลิตสินค้าที่เป็นต้นเหตุของมลพิษ ทำให้สูญเสียรายได้ถึงปีละ 2-3 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม โรงงานบางแห่งก็ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมมลพิษเช่น โรงสีแห่งหนึ่งได้ประโยชน์จากระบบเก็บรักษาผลผลิตที่ดีขึ้น ในขณะที่โรงงานเฟอร์นิเจอร์สามารถนำกากมลพิษมาขายได้ เป็นต้น

กฎระเบียบที่ให้สิทธิประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุนเป็นกฎหมายที่มุ่งจูงใจให้เกิดการลงทุนของผู้ประกอบการทั้งไทยและต่างประเทศ และเพื่อกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาคต่างๆ โดยรัฐกำหนดให้มาตรการจูงใจในโซน 2 และโซน 3 (พื้นที่ที่กำลังพัฒนา) ให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าโซน 1 (ส่วนกลาง) มาตรการจูงใจดังกล่าวประกอบไปด้วย

- การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์ และวัตถุดิบ
- การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-8 ปี และอนุญาตให้นำขาดทุนสะสมในระยะเวลาที่ได้รับการยกเว้นไปหักออกจากกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นภายหลัง
- การยกเว้นภาษีเงินได้จากเงินปันผล ตลอดระยะเวลาที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
- สิทธิในการว่าจ้างผู้ชำนาญการต่างชาติทำงานในโครงการ
- สิทธิในการให้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินตลอดอายุโครงการ

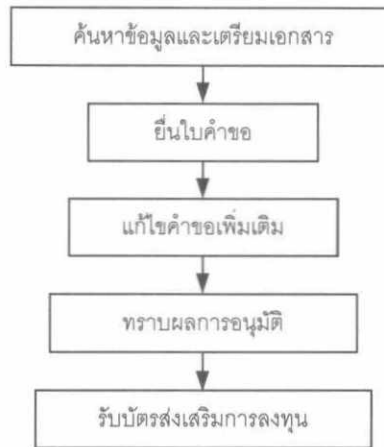
กิจการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท โดยไม่รวมที่ดินและเงินทุนหมุนเวียน (ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 2/2543 เรื่อง ประเภท ขนาด และเงื่อนไขของกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุน) ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวสามารถขอรับการส่งเสริมได้โดยยื่นคำขอต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารว่าถูกต้องตามที่กำหนดแล้ว เอกสารดังกล่าวจะถูกส่งให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการและแจ้งผลการพิจารณาให้แก่ผู้ยื่นขอทราบ

ตารางที่ 26 สรุปค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของแต่ละกรณีศึกษา

ธุรกิจ	ที่ตั้ง	หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง	มลพิษ	สถานที่เข้าตรวจสอบ	การแก้ไข
1. ธุรกิจโรงสีข้าว 1	ในเขตเทศบาล (ภาคเหนือ)	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2. เทศบาล	ฝุ่นจากข้าวและแคะควัน	ร้องเรียนจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง	1. ติดตั้งเครื่องฉีดน้ำ (1 แสนบาท) 2. สร้างเครื่องอบข้าว (5 ล้านบาท)
2. ธุรกิจโรงสีข้าว 2	นอกเขตเทศบาล (ภาคเหนือ)	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2. กรมควบคุมมลพิษ 3. องค์การบริหารส่วนตำบล	ฝุ่นจากข้าวและแคะควัน	ร้องเรียนจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง	1. ซ่อมแซมเครื่องฉีดน้ำ (2 พันบาท) 2. ปฏิบัติงานบริเวณรอบๆ โรงสี
3. ธุรกิจน้ำแข็ง	ในเขตเทศบาล (ภาคเหนือ)	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2. เทศบาล	กลิ่นแอมโมเนีย (NH ₃)	ร้องเรียนจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง	1. ซ่อมแซมเครื่องจักรที่ชำรุด
4. ธุรกิจสารเคมี	นอกเขตเทศบาล (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2. กรมควบคุมมลพิษ 3. องค์การบริหารส่วนตำบล	กลิ่นเหม็นจากของเสียการผลิต	ร้องเรียนจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง	1. สร้างโรงงานพลังงานแก๊สชีวภาพ (250 ล้านบาท) ได้รับพลังงานทดแทนกว่า 1.3 แสนบาทต่อวัน
5. ธุรกิจผลิตสารเคมี	นอกเขตเทศบาล (ปริมณฑล)	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2. องค์การบริหารส่วนตำบล	ไอพิษจากสารเคมี	ร้องเรียนจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง	1. หยุดสายการผลิตผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดมลพิษ ทำ ให้สูญเสียรายได้ที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ประมาณ 2-3 ล้านบาทต่อปี
6. ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์	นอกเขตเทศบาล (ภาคกลาง)	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2. องค์การบริหารส่วนตำบล	ผงฝุ่นจากไม้	ไม่มี	1. ติดตั้งเครื่องกรองฝุ่น (1.2 ล้านบาท) สามารถขาย ฝุ่นได้ประมาณ 3.2 หมื่นบาทต่อเดือน 2. สร้างห้องพ่นสี (1.8 ล้านบาท)

การพิจารณาอนุมัติโครงการที่ขอรับการส่งเสริมแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่โครงการมีเงินลงทุนไม่เกิน 500 ล้านบาท การพิจารณาจะอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ส่วนในกรณีที่โครงการมีเงินลงทุนตั้งแต่ 500 ล้านบาทขึ้นไป การพิจารณาจะอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ภาพที่ 10 แสดงขั้นตอนการยื่นขอการส่งเสริมการลงทุน จากการสำรวจพบว่าการพิจารณาโครงการส่วนใหญ่ใช้เวลาภายใต้กรอบเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ผู้ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนให้สัมภาษณ์ว่า ต้องให้ของขวัญแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งจะได้รับบริการที่ดี

ภาพที่ 10 ขั้นตอนการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์การลงทุน

ตารางที่ 27 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (ภาคตะวันออก)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	10	5	6,818				6,818
2. ยื่นใบคำขอ	↕	1	1,364				1,364
3. แก้ไขคำขอเพิ่มเติม		60	4	5,455		1,000*	6,455
4. ทราบบผลการอนุมัติ	↕						0
5. รับบัตรส่งเสริมการลงทุน		30	1	1,364	0		500*
รวม	100	11	15,000	0	0	1,500	16,500

หมายเหตุ: *ของฝากเป็นสินน้ำใจ

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ (ภาคกลาง)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	14	10	36,364				36,364
2. ยื่นใบคำขอ	↕	0.5	1,136				1,136
3. แก้ไขคำขอเพิ่มเติม		62	3	6,818			5,000*
4. ทราบบผลการอนุมัติ	↕						0
5. รับบัตรส่งเสริมการลงทุน		15	0.5	1,364	0		
รวม	91	14	45,455	0	0	5,000	50,455

หมายเหตุ: *ของฝากเป็นสินน้ำใจ

กรณีศึกษาที่ 3 โรงงานแปรรูปไม้ (ภาคตะวันออก)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	15	7	15,909				15,909
2. ยื่นใบคำขอ	↕	0.5	1,136				1,136
3. แก้ไขคำขอเพิ่มเติม		45	6	13,636		12,000*	25,636
4. ทราบผลการอนุมัติ	↕						0
5. รับบัตรส่งเสริมการลงทุน	15	0.5	1,364	0			1,136
รวม	75	14	31,818	0	0	12,000	43,818

หมายเหตุ: *ของฝากเป็นสินน้ำใจ

ตารางที่ 28 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์การลงทุนในกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	ระยะเวลา ที่ใช้รอ (วัน)	ระยะเวลา ที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การ ทำงาน (บาท)	ค่า ธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
ธุรกิจพัฒนาซอฟต์แวร์	กรุงเทพฯ	16	77	36,364	0	0	0	36,364
ธุรกิจชิ้นส่วนรถยนต์	ภาคตะวันออก	11	100	15,000	0	0	1,500	16,500
ธุรกิจแปรรูปไม้	ภาคตะวันออก	14	75	31,818	0	0	12,000	43,818
ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์	ภาคกลาง	14	91	45,455	0	0	5,000	50,455

พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514

พ.ร.บ.จดทะเบียนเครื่องจักรอนุญาตให้โรงงานอุตสาหกรรมสามารถจดทะเบียนเครื่องจักรของตนเองกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด (มาตรา 6) หลังจากจดทะเบียนเครื่องจักรแล้ว โรงงานจะสามารถใช้เครื่องจักรดังกล่าวเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ ได้ ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเครื่องจักรแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเครื่องจักร

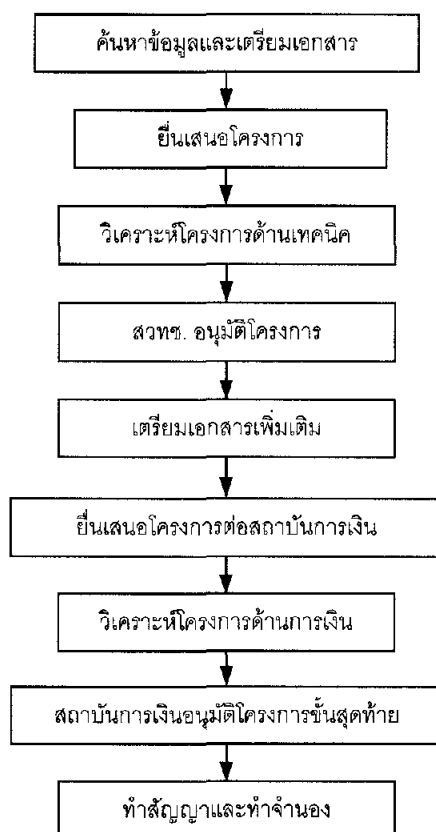
รายการจดทะเบียน	อัตราค่าธรรมเนียม
ค่าจดทะเบียนเครื่องจักร	500 บาท
จดเครื่องจักรหลายเครื่องในโรงงานเดียวและคราวเดียวกัน	เครื่องละ 500 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท
ค่าออกใบแทนหนังสือรับรอง	50 บาท
ค่าเครื่องหมายการจดทะเบียน	100 บาท
ค่าจดทะเบียนใหม่	250 บาท
ค่าจดทะเบียนการจำนอง	ร้อยละ 0.1 ของมูลค่าการจำนอง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

โรงงานที่จดทะเบียนเครื่องจักรมักเป็นโรงงานขนาดใหญ่ โดยในการสำรวจครั้งนี้ไม่พบว่ามี SMEs รายใดที่จดทะเบียนเครื่องจักรเลย ทั้งนี้เนื่องมาจากเครื่องจักรของ SMEs ส่วนใหญ่มีมูลค่าไม่สูงพอ และสถาบันการเงินมักไม่ต้องการเครื่องจักรเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเพราะนำไปขายทอดตลาดได้ยาก ในทางตรงกันข้าม การจดทะเบียนเครื่องจักรก่อให้เกิดต้นทุนแก่ SMEs หลายประการ อาทิ จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 15 วัน ก่อนจะเคลื่อนย้ายเครื่องจักรที่ได้จดทะเบียนแล้วไปสถานที่อื่น (มาตรา 11) และต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบทุกครั้ง เมื่อเครื่องจักรมีการเปลี่ยนแปลง ซ้ำรูป หรือเสียหาย (มาตรา 13 ทวิ)

พระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534

จุดประสงค์หลักอย่างหนึ่งของพ.ร.บ.พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็คือการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ขึ้นเป็นหน่วยงานอิสระภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมีหน้าที่บริหารกองทุนและดำเนินการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภาพที่ 11 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการขอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของ สวทช.

โครงการหนึ่งของ สวทช. ซึ่งเกี่ยวข้องกับ SMEs คือโครงการสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และวิศวกรรมภาคเอกชน (Company Directed Technology Development Program: CD) ซึ่งให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ SMEs ที่ลงทุนในการทำวิจัยและพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรม เงื่อนไขในการสนับสนุนของโครงการ

คือผู้ขอเงินกู้ต้องเป็น SMEs ที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 100 ล้านบาท หรือมีจำนวนพนักงานและเจ้าหน้าที่รวมกันทั้งหมดไม่เกิน 200 คน โดยเงินกู้ของแต่ละโครงการต้องไม่เกิน 30 ล้านบาท และสูงสุดไม่เกินร้อยละ 75 ของมูลค่าการลงทุนทั้งโครงการ อัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ในโครงการจะคิดจากร้อยละ 50 ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำต่อปีของธนาคารพาณิชย์ โดยมีระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ไม่เกิน 7 ปี และระยะเวลาปลอดชำระเงินต้นไม่เกิน 2 ปี

ในทางปฏิบัติ แหล่งเงินกู้ของโครงการจะมาจากแหล่งทุน 2 แห่งร่วมกัน คือ สองในสามจะมาจาก สวทช. ส่วนที่เหลือมาจากธนาคารพาณิชย์ที่ร่วมโครงการ ดังนั้น ขั้นตอนการพิจารณาให้เงินกู้ จึงต้องผ่านความเห็นชอบจากทั้ง สวทช. และธนาคารพาณิชย์ โดย สวทช. เป็นผู้พิจารณาในด้านเทคนิค และส่งเรื่องให้ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้พิจารณาในด้านการเงินและทำสัญญาเงิน

ตารางที่ 30 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของ สวทช.

กรณีศึกษาที่ 1 ธุรกิจเตาเผา (กรุงเทพฯ)*

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑ 30	14.0	31,818				31,818
2. ยื่นเสนอโครงการ	↓	2.5	5,682				5,682
3. วิเคราะห์โครงการด้านเทคนิค	30		-				0
4. สวทช. อนุมัติโครงการ	↑ 10	0.25	568				568
5. เตรียมเอกสารเพิ่มเติม	↓	3	6,818				6,818
6. ยื่นเสนอโครงการต่อสถาบันการเงิน	↑ 30	1	2,273				2,273
7. วิเคราะห์โครงการด้านการเงิน	↓		-				0
8. สถาบันการเงินอนุมัติโครงการขั้นสุดท้าย	7	0.25	568				568
9. ทำสัญญาและทำจำนอง	1	1	2,273	246,200	5,000		253,473
รวม	108	22	50,000	246,200	5,000	0	301,200

หมายเหตุ: *วงเงิน 23 ล้านบาท ซึ่งร้อยละ 50 เป็นเงินสนับสนุนจาก สวทช

กรณีศึกษาที่ 2 ธุรกิจชิ้นส่วนโทรศัพท์ (กรุงเทพฯ)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ ใช้จริง (วัน)	ต้นทุน จากการ ทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่า ใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาข้อมูลและเตรียมเอกสาร	↑ 15	7.0	19,909				19,909
2. ยื่นเสนอโครงการ	↓	0.5	1,136				1,136
3. วิเคราะห์โครงการด้านเทคนิค	45		-				0
4. สวทช. อนุมัติโครงการ	↑ 14	0.25	568				568
5. เตรียมเอกสารเพิ่มเติม	↓	3	6,818				6,818
6. ยื่นเสนอโครงการต่อสถาบันการเงิน	↑ 20	1	2,273				2,273
7. วิเคราะห์โครงการด้านการเงิน	↓		-				0
8. สถาบันการเงินอนุมัติโครงการขั้นสุดท้าย	7	0.25	568				568
9. ทำสัญญาและทำจำนอง	1	1	2,273	146,620	3,000		151,893
รวม	101	13	29,545	146,620	3,000	0	179,165

หมายเหตุ: *วงเงิน 27.5 ล้านบาท ซึ่งร้อยละ 42 เป็นเงินสนับสนุนจาก สวทช.

ระหว่างปี 2535 ถึง ปี 2544 โครงการดังกล่าวสามารถให้เงินกู้แก่ SMEs ได้เพียง 77 บริษัท คิดเป็นโครงการทั้งสิ้น 89 โครงการ จากการสำรวจพบว่า อุปสรรคของโครงการส่วนหนึ่งมาจากวงเงินสนับสนุนที่ค่อนข้างจำกัด ในขณะที่โครงการใช้เวลาพิจารณาเงินกู้ยาวนาน นอกจากนี้ สถาบันเงินต่างมองว่าการให้เงินกู้เพื่อการวิจัยและพัฒนาที่มีความเสี่ยงสูง

พระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2502

พ.ร.บ. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกฎหมายที่จัดตั้งบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) ขึ้นเป็นสถาบันการเงินเพื่อช่วยเหลือจัดตั้ง ขยายและปรับปรุงธุรกิจอุตสาหกรรมภาคเอกชนให้ทันสมัย สนับสนุนให้เอกชนทั้งในและต่างประเทศที่เข้ามาร่วมลงทุนในภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ และร่วมลงทุนและช่วยพัฒนาตลาดทุนของไทย

หนึ่งในกิจกรรมหลักของ IFCT ก็คือการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ภาคเอกชน ซึ่งรวมถึง SMEs ซึ่งหมายถึงธุรกิจที่มีสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน 200 ล้านบาท ในโครงการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในสินทรัพย์ถาวร เช่น การสร้างโรงงาน การลงทุนเครื่องจักร และการลงทุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่การให้กู้ของ IFCT จะมีระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี ในบางกรณี IFCT ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นผู้สนับสนุนปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในรูปของสินเชื่อระยะกลางและระยะยาว หรือกระทั่งเงินทุนหมุนเวียน

ขั้นตอนการยื่นขอสินเชื่อจาก IFCT จะคล้ายกับขั้นตอนการยื่นขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ โดยผู้ประกอบการต้องนำเสนอโครงการและยื่นคำขอต่ IFCT โครงการที่จะผ่านการอนุมัติจะต้องมีความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ และมีหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เพียงพอ การยื่นขอสินเชื่อมีค่าธรรมเนียมดังนี้

- ค่าธรรมเนียมการกู้เงินร้อยละ 1 ของจำนวนวงเงิน (จ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ในที่นี้คือ IFCT)
- ค่าธรรมเนียมในการจำนองร้อยละ 1 ของการจำนอง (จ่ายให้แก่กรมที่ดินสำหรับการจำนองที่ดิน)
- ค่าธรรมเนียมการประเมินราคาที่ดิน (จ่ายให้แก่บริษัทประเมินราคา)
- ค่าประกันภัยหลักทรัพย์ประมาณร้อยละ 0.1-0.4 ของมูลค่าหลักทรัพย์ (จ่ายให้แก่บริษัทประกันภัย)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบริการสินเชื่อของ IFCT ได้เปรียบดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์อื่นๆ แต่บริการดังกล่าวยังไม่ดึงดูดผู้ประกอบการเท่าที่ควร เนื่องจาก IFCT ไม่สามารถให้บริการบัญชีเงินฝาก กระแสรายวัน หรือบัญชีเดินสะพัดซึ่งเบิกถอนได้ด้วยเช็ค

ตารางที่ 31 เวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการการยื่นขอสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำของ IFCT

กรณีศึกษาที่ 1 โรงงานบรรจุเชื้อเพลิง (ภาคเหนือ)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาและสอบถามข้อมูล		0.25	568				568
2. นำเสนอโครงการ		0.5	1,136				1,136
3. เตรียมเอกสาร	↑ 21	7.0	15,909				15,909
4. ยื่นใบคำขอกู้เงิน	↓						0
5. รอพิจารณาโครงการ	14						0
6. เตรียมเอกสารทำสัญญา	10	0.25	568				568
7. ทำสัญญาขอกู้เงิน	↑		1,136	34,000	2,500		37,636
8. ทำการจองหลักทรัพย์	1	0.5	227	31,505			31,732
9. รับเงินกู้	↓						0
รวม	54	8.5	19,545	65,505	2,500	0	87,550

กรณีศึกษาที่ 2 โรงงานผลิตเครื่องมือโลหะ (ภาคเหนือ)

ขั้นตอน	เวลาที่ ใช้รอ (วัน)	เวลาที่ใช้ จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
1. ค้นหาและสอบถามข้อมูล	14	0.25	568				568
2. นำเสนอโครงการ	↑ 1	0.5	1,136				1,136
3. เตรียมเอกสาร	↓ 30	10.0	22,727				22,727
4. ยื่นใบคำขอกู้เงิน							0
5. รอพิจารณาโครงการ	21						0
6. เตรียมเอกสารทำสัญญา	↑ 7	0.25	568				568
7. ทำสัญญาขอกู้เงิน	1	0.5	1,136	112,000	5,000		118,136
8. ทำการจองหลักทรัพย์	↓ 1	0.5	1,136	105,005			106,141
9. รับเงินกู้							0
รวม	75	12	27,273	217,005	5,000	0	249,278

ตารางที่ 32 สรุปเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขอสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำของ IFCT ของกรณีศึกษา

SMEs	ที่ตั้ง	ระยะเวลา ที่ใช้รอ (วัน)	ระยะเวลา ที่ใช้จริง (วัน)	ต้นทุนจาก การทำงาน (บาท)	ค่าธรรมเนียม (บาท)	ค่าที่ ปรึกษา (บาท)	ค่าใช้จ่าย อื่นๆ (บาท)	รวม (บาท)
ธุรกิจบรรจุเชื้อเพลิง	ภาคเหนือ	75	8.5	19,545	65,505	2,500	0	87,550
ธุรกิจเครื่องมือโลหะ	ภาคเหนือ	54	12.0	27,273	217,005	5,000	1,500	249,278
ธุรกิจของเล่นไม้*	ภาคเหนือ	58	16.5	37,500	0	0	1,000	38,500

หมายเหตุ: *ไม่ผ่านการอนุมัติให้กู้เงิน

สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อภาคธุรกิจที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ โดยเฉพาะกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือการจดทะเบียน และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรและการรายงาน คณะผู้วิจัยได้คำนวณ ‘ดัชนีภาระทางกฎหมาย’ (regulatory burden index) ของกฎหมายแต่ละฉบับ ดัชนีดังกล่าวคำนวณได้จากค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อค่าใช้จ่ายที่อยู่ในรูปค่าธรรมเนียมขั้นต่ำที่เกี่ยวข้อง

$$\text{ดัชนีภาระทางกฎหมาย} = \text{ค่าใช้จ่ายทั้งหมด} / \text{ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ}$$

ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำหมายถึงค่าธรรมเนียมหรือภาษีอากรที่ธุรกิจต้องจ่ายให้แก่รัฐ โดยสมมติว่าการติดต่อกับภาครัฐไม่มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นเลย (เช่น สามารถยื่นจดสิทธิบัตรได้ โดยจัดทำคำร้องเพียงครั้งเดียว และไม่มีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้น) ภายใต้ข้อสมมติดังกล่าว ดัชนีภาระทางกฎหมายจะแสดงถึงสัดส่วนของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของธุรกิจในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อค่าธรรมเนียมที่ภาครัฐเรียกเก็บได้ หากดัชนีดังกล่าวมีค่ามากก็แสดงว่าธุรกิจมีต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวมาก ต้นทุนดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎหมายใช้เวลามาก มีการลงทุนสูง ต้องใช้ที่ปรึกษาภายนอก หรือมีรายจ่ายอื่นๆ มาก เป็นต้น

ตารางที่ 33 และ 34 เปรียบเทียบดัชนีภาระทางกฎหมายและเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการยื่นขอใบอนุญาต หรือการจดทะเบียนของแต่ละกฎหมาย ส่วนตารางที่ 35 เปรียบเทียบดัชนีภาระทางกฎหมายของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรหรือการรายงาน

ตารางที่ 33 ดัชนีภาระทางกฎหมายของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตหรือการจดทะเบียน

กฎระเบียบ	ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ (บาท)	ดัชนีภาระทางกฎหมาย	มาตรฐานของดัชนี ภาระทางกฎหมาย
กฎหมายทะเบียนพาณิชย์ ¹	5,700–110,200	1.0–8.1	1.62
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งโรงงาน ²	4,980–45,990	1.8–42.5	2.77
กฎหมายควบคุมกิจการเทปและวีซีดีโทรทัศน์	750–3,000	4.8–12.4	8.65
กฎหมายเครื่องหมายการค้า	925	9.5–107.4	10.1
กฎหมายสิทธิบัตร	6,200	14.3–21.5	17.9
กฎหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	1,010–8,510	8.3–48.6	32.8

หมายเหตุ ¹เฉพาะบริษัทจำกัด

²เฉพาะโรงงานประเภท 3

ตารางที่ 34 เวลาทั้งหมดที่ใช้ในการขอใบอนุญาตหรือจดทะเบียน

กฎระเบียบ	เวลา (วัน)	มาตรฐานของเวลา (วัน)
กฎหมายทะเบียนพาณิชย์ ¹	30–90	45
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งโรงงาน ²	60–240	120
กฎหมายเครื่องหมายการค้า	190–720	270
กฎหมายสิทธิบัตร	382–1,216	704
กฎหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	57–321	171

หมายเหตุ ¹เฉพาะบริษัทจำกัด²เฉพาะโรงงานประเภท 3

ตารางที่ 35 ดัชนีภาระทางกฎหมายของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษี หรือการรายงาน

กฎระเบียบ	ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ (บาท)	ดัชนีภาระทาง กฎหมาย	มาตรฐานของดัชนี ภาระทางกฎหมาย
ประมวลรัษฎากร การบัญชี ประกันสังคม และเงินทดแทน	9,400 524,000 ¹	1.19–3.77	2.34
ภาษีป้าย	200–30,000	1.02–2.70	1.68
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	5,400–2,375,400	1.00–1.21	1.05
ศุลกากร	3,590–143,090	1.05–2.86	1.45

หมายเหตุ ¹ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากขาดข้อมูล

ตารางที่ 33 และ 34 ชี้ว่าการยื่นขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมก่อให้เกิดภาระทางกฎหมายต่อ SMEs มากที่สุด รองลงมาคือการยื่นขอสิทธิบัตร ในขณะที่การจดทะเบียนพาณิชย์และการขอใบอนุญาตตั้งโรงงานมีต้นทุนต่อธุรกิจไม่สูงมากนัก ในทำนองเดียวกัน ตารางที่ 35 ชี้ว่า ในบรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรหรือการรายงานนั้น กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้ บัญชี ประกันสังคม และเงินทดแทน ก่อให้เกิดภาระต่อ SMEs โดยเปรียบเทียบมากที่สุด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับงานเอกสารจำนวนมากและยุ่งยาก ซึ่งธุรกิจต้องว่าจ้างให้หน่วยงานภายนอกช่วยเหลือในการจัดเตรียม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อลดภาระของ SMEs ในการปฏิบัติตามกฎหมาย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางนโยบายดังต่อไปนี้

การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ หรือทบทวนให้มีความชัดเจน

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรฐาน

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเป็นกระบวนการที่ใช้ทรัพยากรและเวลามาก เพราะต้องผ่านขั้นตอนของกระบวนการนิติบัญญัติโดยรัฐสภา การปรับปรุงแก้ไข

กฎหมายจึงควรทำเฉพาะในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวเป็นอุปสรรคหรือไม่มีประสิทธิผลในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจของ SMEs อย่างชัดเจน หรือในกรณีที่กฎระเบียบดังกล่าวเป็นกฎระเบียบที่ออกโดยฝ่ายบริหาร ตัวอย่างกฎระเบียบที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่

- พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว การกำหนดให้คนงานต่างด้าวต้องเสียภาษีขั้นต่ำเป็นข้อบังคับที่ไม่สะท้อนการกำหนดคุณสมบัติของคนต่างด้าว นอกจากนี้ ข้อกำหนดดังกล่าวยังจะทำให้ SMEs ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการรายงานเท็จ
- พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้า กฎหมายแข่งขันทางการค้ายังไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากยังไม่มี การประกาศกฎกระทรวงที่จำเป็น โดยเฉพาะกฎกระทรวงที่ให้คำจำกัดความของ “ผู้มีอำนาจเหนือตลาด”
- พ.ร.บ.บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กฎหมายที่มีอยู่ทำให้บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยไม่สามารถให้บริการบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน หรือบัญชีเดินสะพัดที่เบิกถอนได้ด้วยเช็ค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมายเพื่อลดอุปสรรคดังกล่าว
- พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีความคล่องตัวพอ อย่างไรก็ตาม การประกาศมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อาจมีความล่าช้า ทำให้ธุรกิจเสียโอกาส จึงควรเร่งรัดให้การประกาศมาตรฐานใหม่ ๆ มีความรวดเร็วทันกับความต้องการของธุรกิจ

การแก้ไขกฎระเบียบให้ชัดเจน

คณะผู้วิจัยพบว่ากฎระเบียบหลายฉบับยังมีความไม่ชัดเจนและให้ดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่ค่อนข้างมาก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ความล่าช้าในการพิจารณา ข้อพิพาทที่ไม่จำเป็น หรือแม้กระทั่งการคอร์รัปชัน ตัวอย่างกฎระเบียบที่มีลักษณะดังกล่าวได้แก่

- พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า การพิจารณาว่าเครื่องหมายใดมีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา 6 หรือไม่มีความไม่ชัดเจนในมุมมองของผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ควรจัดทำแนวทางการพิจารณาพร้อมตัวอย่างประกอบเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป
- พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ซึ่งมีปัญหาความไม่ชัดเจนในการระบุส่วนของที่ดินที่ใช้ในเชิงพาณิชย์

การแก้ไขความไม่ชัดเจนดังกล่าว สามารถทำได้โดยการออกแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการบังคับใช้ และประกาศให้สาธารณชนทราบ

การลดความล่าช้า

การพิจารณาคำร้องหรือใบอนุญาตที่ล่าช้าสร้างภาระให้แก่ธุรกิจโดยเฉพาะ SMEs รัฐควรเร่งรัดการพิจารณาคำร้องหรือใบอนุญาตต่างๆ โดยใช้แนวทางดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่หรือการว่าจ้างหน่วยงานภายนอก: ในบางกรณีความล่าช้าในการพิจารณาเกิดจากการมีเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานไม่เพียงพอ เช่น ในการตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าซึ่งมีจำนวนคำขอเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในสภาพที่ไม่สามารถเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ได้ก็คือ การว่าจ้างให้หน่วยงานภายนอกทำงานบางส่วนให้หน่วยราชการ ดังตัวอย่างที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ว่าจ้างให้สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งช่วยเหลือในการตรวจสอบสิทธิบัตร
2. การมอบหมายอำนาจการตัดสินใจให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน: สาเหตุอีกประการหนึ่งของความล่าช้าในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่เกิดจากการที่อำนาจในการพิจารณาเป็นของอธิบดีซึ่งมีการกิจมากมาย หรือคณะกรรมการต่างๆ ซึ่งไม่ได้ทำงานเต็มเวลา แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานสามารถพิจารณาอนุมัติคำร้องทั่วไปที่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจดังกล่าว
3. การเพิ่มช่องทางให้บริการ: อีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การให้บริการของภาครัฐมีความรวดเร็วมากขึ้นคือ การเพิ่มช่องทางให้บริการ เช่น การรับชำระภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมต่างๆ ผ่านธนาคารพาณิชย์ เคาน์เตอร์ให้บริการต่างๆ ตลอดจนการชำระผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์
4. การกำหนดมาตรฐานเวลาในการให้บริการ: ในหลายกรณี ความล่าช้าในการบริการเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพของระบบราชการ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามคำขอของประชาชน หรือในการให้บริการที่มีลักษณะของสาธารณะ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานราชการหลายแห่งยังไม่ได้กำหนดระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งทำให้ประชาชนไม่ได้รับบริการอย่างทันเวลาเพียงพอ

การให้ข้อมูลและบริการที่ปรึกษา

1. การให้ข้อมูล: การขาดข้อมูลที่จำเป็นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ SMEs เกิดค่าใช้จ่ายสูง จากการสำรวจพบว่า SMEs ต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็นในการทราบเนื้อหาและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบ แนวทางหนึ่งในการให้ข้อมูลด้านกฎระเบียบแก่ SMEs อย่างมีประสิทธิภาพคือการให้ข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในปัจจุบันสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) ได้พัฒนาเว็บไซต์ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ SMEs อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่มีอยู่ยังเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งควรได้รับการพัฒนาต่อไป
2. การให้คำปรึกษา: จากการสำรวจพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs มีปัญหาในการทำความเข้าใจกับกฎหมายบางฉบับและต้องการได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติตามกฎหมาย ตัวอย่างกฎหมายในกลุ่มนี้ได้แก่ พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ร.บ.สิทธิบัตร และ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แม้ว่าในปัจจุบัน หน่วยงานรัฐบางแห่งเช่น สำนักงาน

พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้เริ่มให้บริการคำปรึกษาด้านทรัพย์สินทางปัญญาแก่ SMEs แล้วก็ตาม บริการดังกล่าวก็ยังคงไม่แพร่หลายมากนัก และควรได้รับการพัฒนาต่อไปอีก

การให้เงินอุดหนุน

คณะผู้วิจัยพบว่า ค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตตามกฎหมายบางฉบับอยู่ในระดับที่สูง ซึ่งเป็นภาระต่อ SMEs มาก เช่น ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนตั้งกล่าว เพื่อส่งเสริมการประดิษฐ์ของธุรกิจไทย เช่น อาจลดหย่อนค่าธรรมเนียมลงส่วนหนึ่ง เป็นต้น

การสร้างกระบวนการให้ SMEs มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นต่อการออกกฎหมาย

ที่ผ่านมา SMEs มีโอกาสในการร่วมให้ข้อคิดเห็นต่อการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อตนน้อยมาก ซึ่งทำให้กฎหมายหลายฉบับเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของ SMEs โดยไม่ได้ตั้งใจ รัฐควรเปิดให้ SMEs หรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน SMEs มีส่วนร่วมในการพิจารณากฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อ SMEs

ตารางที่ 36 สรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายของ SMEs และแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

บรรณานุกรม

- Alpha Info et al. 2001. "Laws and Regulations that Impact SMEs." Submitted to the Department of Industry Promotion.
- Djankov, Simeon, Rafael La Porta, Florencio Lopez-De-Silanes, and Andrei Shleifer. 2002. "The Regulation of Entry." *The Quarterly Journal of Economics* Vol. CXVII (February): 1-37.
- IMD. 2002. *IMD World Competitiveness Yearbook*.
- OECD. 2001. *Business Views on Red Tape: Administrative and Regulatory Burdens on Small and Medium-sized Enterprises*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- TDRI. 2001. Poapongsakorn, Nipon, Panjamaporn Santanaprasit, and Nipa Srianant. *An Assessment of Export Facilitating Institutions in Thailand*. Bangkok: Thailand Development Research Institute.
- Turpin, Tim, Sam Garrett-Jones, Paul Robertson, Siracha Charoenpanij, Peter Brimble, and Wimolrat Sukrasebya. 2002. Improving the System of Financial Incentives for Enhancing Thailand's Industrial Technological Capabilities. Paper submitted to the World Bank.
- World Economic Forum. 2002. *The Global Competitiveness Report 2001-2002*. New York/Oxford: Oxford University Press.

ตารางที่ 36 สรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายของ SMEs และแนวทางแก้ไข

กฎหมาย	ปัญหา	แนวทางแก้ไขหรือข้อสังเกต
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนพาณิชย์	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อกำหนดหลายข้อที่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตาม เช่น จำนวนผู้ถือหุ้นขั้นต่ำ การจัดประชุมผู้ถือหุ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อกำหนดเหล่านี้ไม่มีผลกระทบต่อ SMEs มากนัก จึงยังไม่ต้องการการแก้ไขที่เร่งด่วน
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตตั้งโรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> หน่วยงานรัฐแต่ละแห่ง เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมป่าไม้ กำหนดให้ธุรกิจต้องส่งแบบแปลนที่แตกต่างกัน มีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ขณะการตรวจโรงงาน หน่วยงานท้องถิ่นมีดุลยพินิจในการพิจารณาให้ใบอนุญาตตั้งโรงงานมาก 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความโปร่งใสตรวจสอบโรงงาน เช่น การตรวจสอบใบรายงานของเจ้าหน้าที่ต้องมีผู้ร่วมคณะจากหน่วยงานอื่น
เครื่องหมายการค้า	<ul style="list-style-type: none"> การพิจารณาว่าเครื่องหมายใดมีลักษณะบ่งเฉพาะหรือไม่มีควมชัดเจนในมุมมองของผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ใช้เวลานานในการพิจารณาคำร้องขอจดทะเบียน ไม่มีความสะดวกในการสอบถามความเห็นของกรมการค้าจดทะเบียน โดยเฉพาะในกรณีที่ยื่นคำขออยู่ในต่างจังหวัด เพราะต้องมาติดต่อสอบถามด้วยตนเองที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> จัดทำแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างในการพิจารณาที่ผ่านมา เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเครื่องหมาย กำหนดระยะเวลาสูงสุดในการพิจารณาคำขอ พัฒนาระบบติดตามความก้าวหน้าของการพิจารณาคำขอผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือโทรศัพท์อัตโนมัติ
สิทธิบัตร	<ul style="list-style-type: none"> ใช้เวลานานในการพิจารณาคำร้องขอจดทะเบียน SMEs ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในสาระของกฎหมายสิทธิบัตร ไม่มีความสะดวกในการสอบถามความเห็นของกรมการค้าจดทะเบียน โดยเฉพาะในกรณีที่ยื่นคำขออยู่ในต่างจังหวัด เพราะต้องมาติดต่อสอบถามด้วยตนเองที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา ค่าธรรมเนียมในการต่ออายุสิทธิบัตรอยู่ในระดับสูง 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสิทธิบัตร กำหนดระยะเวลาสูงสุดในการพิจารณาคำขอ จัดหลักสูตรให้ความรู้ด้านกฎหมายสิทธิบัตรแก่ผู้ประกอบการ จัดให้มีบริการที่ปรึกษาการจดสิทธิบัตร พัฒนาระบบติดตามความก้าวหน้าของการพิจารณาคำขอผ่านทางเงินเทอร์เน็ต หรือโทรศัพท์อัตโนมัติ ใช้ส่วนลดในการเก็บค่าธรรมเนียมแก่ SMEs
มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> มีค่าใช้จ่ายสูงในกรณีโรงงานที่ยื่นขอยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9000 มีค่าใช้จ่ายสูงสำหรับโรงงานที่อยู่ต่างจังหวัด เนื่องจากต้องเสียค่าเดินทางมาติดต่อ และค่าต้อนรับเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง มีความล่าช้าในการประกาศมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> ให้บริการปรึกษาในการวางระบบ ISO 9000 ในราคาถูกแก่ SMEs ปรับมาตรฐานที่มีอยู่ให้สามารถใช้งานได้กับผลิตภัณฑ์ใหม่ในช่วงก่อนการประกาศมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่

กฎหมาย	ปัญหา	แนวทางแก้ไขหรือข้อสังเกต
ลิขสิทธิ์	<ul style="list-style-type: none"> กฎหมายลิขสิทธิ์สร้างต้นทุนสูงแก่ธุรกิจบางประเภท เช่น ธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตและเกมส์ 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมและฝึกอบรมให้ SMEs ใช้ซอฟต์แวร์ฟรี (open-source software)
ประมวลรัษฎากร	<p>ผู้ประกอบการต้องติดต่อกับกรมสรรพากรหลายครั้งต่อเดือน เนื่องจากกำหนดการยื่นเอกสารเป็นต้นเดือน เช่น การยื่นเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภายในวันที่ 15 ของเดือน) การยื่นเสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภายในวันที่ 7 และ 22 ของเดือน) และเอกสารภาษี (ภายในวันที่ 15 ของเดือน)</p> <ul style="list-style-type: none"> การติดต่อแต่ละครั้งต้องรอนาน การคืนภาษีมีความล่าช้า การขาดหลักเกณฑ์ในการประเมินภาษีเงินได้ที่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาช่องทางใหม่ๆ ในการรับชำระภาษี เช่น การชำระผ่านธนาคารพาณิชย์ หรือระบบออนไลน์ เพิ่มช่องทางการชำระภาษีเงิน เช่น ผ่านทางธนาคารพาณิชย์หรือระบบออนไลน์
การบัญชี ประกันสังคม และเงินทดแทน	<ul style="list-style-type: none"> ธุรกิจต้องใช้เวลารอนานในการติดต่อกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มช่องทางชำระภาษีเงิน เช่น ผ่านทางธนาคารพาณิชย์หรือระบบออนไลน์
ศุลกากร	<ul style="list-style-type: none"> มีการให้สินบนในหลายจุดที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ กฎระเบียบให้ดุลยพินิจในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่มาก ระบบ EDI ในปัจจุบันยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เจ้าหน้าที่มีดุลยพินิจสูงในการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรที่จะจัดเก็บ 	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดแนวทางและเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบสินค้าอย่างชัดเจน พัฒนาระบบ EDI ให้ครอบคลุมมากขึ้น และนำเทคโนโลยีมาใช้จำนวนมากขึ้นเพื่อลดจุดติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ลดอัตราภาษีนำเข้าบ้าง และใช้ระบบที่มีอัตราภาษีน้อยอัตรา
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน คุ้มครองแรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> ขาดมาตรฐานในการประเมินสัดส่วนพื้นที่ที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่จัดทำรายละเอียดของลูกจ้างและคู่มือการทำงาน การบังคับค่าแรงขั้นต่ำยังไม่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาแนวทางการประเมินภาษีโรงเรือนและเปิดเผยแก่ประชาชนทั่วไป ศึกษาค่าแรงและประโยชน์ของค่าแรงขั้นต่ำ
การทำงานของคนต่างด้าว	<ul style="list-style-type: none"> การทำงานคนจีนเงินเดือนของคนต่างด้าวที่ไม่สมเหตุผล ทำให้เกิดการรายงานเท็จ 	<ul style="list-style-type: none"> ยกเลิกการกำหนดเงินเดือนขั้นต่ำ
ขายตรงและการตลาดแบบตรง	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดแบบตรงต้องจดทะเบียนกับราชการ และอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การกำกับดูแลที่เข้มงวดมาก 	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีระดับความเข้มงวดในการกำกับดูแลตลอด คล้องกับสภาพปัญหา
การแข่งขันทางการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ยังไม่มีกฎประกาศกระทรวงที่จำเป็น ทำให้ไม่สามารถบังคับเชิงกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> เร่งประกาศกฎกระทรวงที่จำเป็นโดยเร็ว สร้างความน่าเชื่อถือต่อคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

กฎหมาย	ปัญหา	แนวทางแก้ไขหรือข้อสังเกต
ส่งเสริมการลงทุน	<ul style="list-style-type: none"> การติดต่อ BOI ไม่มีความสะดวกในกรณีของธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ในกรุงเทพฯ หรือหัวเมืองใหญ่ การออกไปค้าขายของ BOI มีความยุ่งยาก หลักเกณฑ์ในการประเมินโครงการค่อนข้างกว้างและไม่ชัดเจน มีข้อกำหนดให้ผู้ประกอบการใช้บริการของ Investment Club ซึ่งมีค่าแรกเข้าสูง ไม่สามารถให้บริการบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน หรือบัญชีเดินสะพัดที่เบิกถอนด้วยเช็ค ใช้เวลาในการพิจารณาตัดสินคดีนาน เพราะใช้คณะกรรมการการกายนอกในการพิจารณา โดยมีการประชุมคณะกรรมการเพียงเดือนละ 1 ครั้ง เน้นให้การสนับสนุนเฉพาะวิสาหกิจและพัฒนา ซึ่งไม่ใช่กิจกรรมที่ SMEs ส่วนใหญ่ต้องการได้ 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มเติมจุดรับบริการติดต่อให้มากขึ้น เช่น ให้สามารถติดต่อผ่านสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ ให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้ยื่นขอรับการส่งเสริมรายใหม่ ปรับค่าธรรมเนียมบริการให้สะท้อนกับปริมาณการใช้จริง แก้ไข พ.ร.บ. เพื่อให้ดำเนินการได้คล่องตัวมากขึ้น มอบอำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการพิจารณาโครงการขนาดเล็ก ขยายขอบเขตการให้การสนับสนุนไปสู่กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมวิศวกรรม การออกแบบ และการฝึกอบรม เป็นต้น การจดทะเบียนเป็นบริการให้การรับรอง ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายไม่สูง จึงยังไม่ต้องการการแก้ไขเร่งด่วน
บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> ใช้เวลาในการพิจารณาตัดสินคดีนาน เพราะใช้คณะกรรมการการกายนอกในการพิจารณา โดยมีการประชุมคณะกรรมการเพียงเดือนละ 1 ครั้ง 	
พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	<ul style="list-style-type: none"> เน้นให้การสนับสนุนเฉพาะวิสาหกิจและพัฒนา ซึ่งไม่ใช่กิจกรรมที่ SMEs ส่วนใหญ่ต้องการได้ 	
จดทะเบียนเครื่องจักร	<ul style="list-style-type: none"> อัตราค่าธรรมเนียมต่ำ เนื่องจาก SMEs ยังไม่ทราบยังประโยชน์ของการจดทะเบียน 	